

JAAERVERSLAG 2023

JAARVERSLAG UITGEVOERD DOOR

Violaine Gratia

Frédéric Raynaud

met de ondersteuning van Laurence Grevesse

FOTOCREDITS

Reporters Agency (coverfoto en blz. 4, 6, 8, 9, 28, 30, 42, 46, 47, 50)

Pedro Correa (blz. 18)

Pixabay (blz. 22, 23)

Pewels (blz. 23)

Unsplash (blz. 24)

Séverin Malaud (blz. 27)

Adobe Stock (blz. 35-36)

perspective.brussels/51N4E Acte (blz. 36)

CityTools (blz. 37)

© Studio tuin en wereld + LATITUDE + Kaderstudio (blz. 38)

© BEL architecten – CRIT. architecten – Bureau d'études Weinand (blz. 41)

© Robota – Leclercq Associés (blz. 41)

LAY-OUT

Kaligram bv

DRUKWERK

IPM printing

CONTACT

communication@perspective.brussels

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER

Antoine DE BORMAN, Directeur-generaal van perspective.brussels –

Naamsestraat 59 – 1000 BRUSSEL.

Reproductie is toegestaan op voorwaarde van bronvermelding.

© 2024 perspective.brussels

D/2024/14.054/15

INHOUDSTAFEL

VOORAF	5
01 INZICHT – INSPIRATIE – ACTIE	7
2023 IN CIJFERS	14
TERUGBLIK OP DE EXPO “INSIDE PERSPECTIVE”	16
02 STEDELIJKE UITDAGINGEN.	19
03 STADSPROJECTEN.	33
04 EEN DYNAMISCHE ORGANISATIE MET EEN HART VOOR WELZIJN	43
05 PUBLICATIES 2023	51

Órigo vilái

VILÁI HÖZTARTÓZÁS

ELTEKÖRÖLŐ ÖVÉNYEK ÉS VÁLTOZÁS

BEKAPCSOLÓ ÖSSZETARTÁS

ÖRÖKSÉG

VOORAF

Een nieuw strategisch plan voor onze verdere ontwikkeling

2023 was een belangrijk jaar voor Perspective. Een nieuw strategisch plan werd goedgekeurd om onze organisatie de komende 5 jaar verder te ontwikkelen. Het plan werd in overleg met onze partners en medewerkers (in thematische werkgroepen) opgesteld en verfijnd met de onaflatende steun van de directie.

Het was nodig om de balans op te maken van de eerste jaren van Perspective en om scherp te stellen wat ons kenmerkt, wat onze prioriteiten zijn en hoe we ons organiseren voor de toekomst.

Gegevensbeheer vormt de kern van de activiteiten van Perspective. Data, al dan niet gestructureerd in statistieken, liggen aan de basis van het analyse-, monitoring- en observatiewerk van onze teams. De analyses helpen om uitdagingen te ontwaren en daarop te reageren met passende strategieën. Gegevens omzetten in strategieën: dat is de essentie van ons werk en de basis van onze opdrachten. Het is de link tussen de verschillende opdrachten en activiteiten van Perspective en de rode draad doorheen het strategisch plan. Door het transversale karakter van onze activiteiten en werkwijze te versterken, kan Perspective de uitgebreide waaier aan aanwezige expertise, vaardigheden en hulpmiddelen optimaal inzetten.

Dit plan bindt ons en bepaalt onze toekomst. Het zal de komende vijf jaar worden uitgerold. Het is een kans om de rol die ons is toevertrouwd ten volle op te nemen: besluitvorming onderbouwen voor de Brusselse regering en voor onze partners. Deze rol is nog crucialer in het licht van de verkiezingen van juni 2024 die de toekomst van ons gewest zullen bepalen.

Maar 2023 was niet alleen het jaar van ons nieuw strategisch plan, het was ook een druk jaar wat betreft werk en nieuwe uitdagingen. De resultaten van ons werk mogen gezien worden en we hebben onze verwezenlijkingen samen kunnen vieren. 2023 was ook een jaar van boeiende ontmoetingen en partnerschappen.

Je leest er alles over in dit verslag. Veel leesplezier!

Antoine DE BORMAN, directeur-generaal
Gert NYS, adjunct-directeur-generaal

ROCCO GERMANMO

DROGR

01

INZICHT – INSPIRATIE – ACTIE

ONZE OPDRACHTEN

1. Territoriale en sociaaleconomische gegevens verzamelen, ontwikkelen, verwerken en genereren.

2. Analyses uitvoeren, evaluaties maken en multidisciplinaire expertise ontwikkelen.

3. Kennis verspreiden, informeren, netwerken vormen, het publieke debat en de burgerparticipatie stimuleren en mensen bewust maken van sociaal-economische en territoriale thema's.

4. Een visie voor territoriale ontwikkeling uittekenen en mee uitvoeren door stadsprojecten.

5. Projecten ondersteunen die bijdragen tot de ontwikkeling van het Gewest.

6. Het Gewest vertegenwoordigen op grootstedelijk, nationaal, Europees en internationaal niveau.

Perspective is een pluridisciplinair expertisecentrum dat gewestelijke actoren in contact brengt en het publieke debat stimuleert.

De onderstaande opdrachten zijn gebaseerd op de referentieteksten, in het bijzonder de Ordonnantie houdende oprichting van het Brussels Planningsbureau (Perspective) van 29 juli 2015.

ONZE ORGANISATIE

Om zijn opdrachten te vervullen beschikt Perspective, naast de Algemene Directie, over vijf afdelingen:

- › het Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse (BISA),
- › de afdeling Territoriale Kennis,
- › de afdeling Territoriale Strategie,
- › de afdeling Transversale Diensten,
- › de Dienst Scholen en Studentenleven.

Meer weten over onze verschillende **departementen**? Scan de QR-code en surf naar onze website.

Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse (BISA)

Het Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse (BISA) is de statistische autoriteit van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Het centraliseert en coördineert de statistische activiteiten op gewestelijke schaal.

Het instituut verzamelt, verwerkt, analyseert en verspreidt Brusselse overheidsstatistieken. Het analyseert de sociaal-economische uitdagingen, adviseert de Brusselse instellingen en ondersteunt de Brusselse Regering bij de evaluatie van het overheidsbeleid.

Het BISA is eveneens betrokken bij het beheer van het Belgisch statistisch systeem.

Afdeling Territoriale Kennis

De afdeling Territoriale Kennis ontwikkelt instrumenten om het Brusselse grondgebied te monitoren en analyseren.

Ze verzamelt thematische data (in overzichten) over de verschillende stedelijke functies (huisvesting, kantoren, productie, handel, voorzieningen) en maakt territoriale analyses en kaarten. Ze voert ook specifieke studies uit.

De afdeling analyseert de stedelijke, sociale, economische en ecologische situatie in de Brusselse wijken.

Ze documenteert en ondersteunt ook burgerparticipatie in ruimtelijke planning.

De afdeling Territoriale Strategie werkt investeringsprogramma's uit en speelt een actieve rol om de beschikbare ruimte af te stemmen op de vraag naar stedelijke voorzieningen.

Afdeling Territoriale Strategie

De afdeling Territoriale Strategie staat in voor de stadsplanning op het gewestelijke grondgebied.

Ze ontwikkelt strategische visies voor het hele gewest (die zich vertalen in het Gewestelijk Ontwikkelingsplan) of voor een deel ervan.

De afdeling is ook verantwoordelijk voor de regelgeving inzake grondgebruik. Die wordt vastgelegd in het Gewestelijk Bestemmingsplan (GBP) voor het hele gewestelijke grondgebied of in de Richtplannen van Aanleg (RPA) voor specifieke wijken en strategische zones in het gewest. Ze monitort ook de veranderingen in grondgebruik door de gemeenten (Bijzondere Bestemmingsplannen, BBP).

De afdeling Territoriale Strategie programmeert ook Stadsvernieuwingscontracten. Dat zijn investeringsprogramma's in focusgebieden van het gewest.

Ten slotte faciliteert de afdeling specifieke functies – zoals openbare voorzieningen of tijdelijk gebruik – en ontwikkelt ze thematische expertise over noden inzake ruimtelijke ordening.

De Dienst Scholen en Studentenleven

De Dienst Scholen en Studentenleven van Perspective staat in voor de opvolging van schoolprojecten met betrekking tot de aspecten waarvoor het Brussels Gewest bevoegd is. Het gaat dan om territoriale planning, stadsvernieuwing en preventie.

De Dienst treedt op als referentie voor de verschillende ondersteuningsprojecten die door het Gewest ontwikkeld worden op het vlak van onderwijs. Daarnaast voert de dienst opdrachten uit met betrekking tot kinderopvang en het studentenleven.

Afdeling Transversale Diensten

De afdeling Transversale Diensten zorgt voor functionele ondersteuning en advies op verschillende gebieden zodat de instelling haar opdrachten vlot kan uitvoeren.

De directie bestaat uit de afdeling human resources, een juridische dienst, de dienst budget en boekhouding, de ICT-afdeling en het facility management.

Algemene Directie

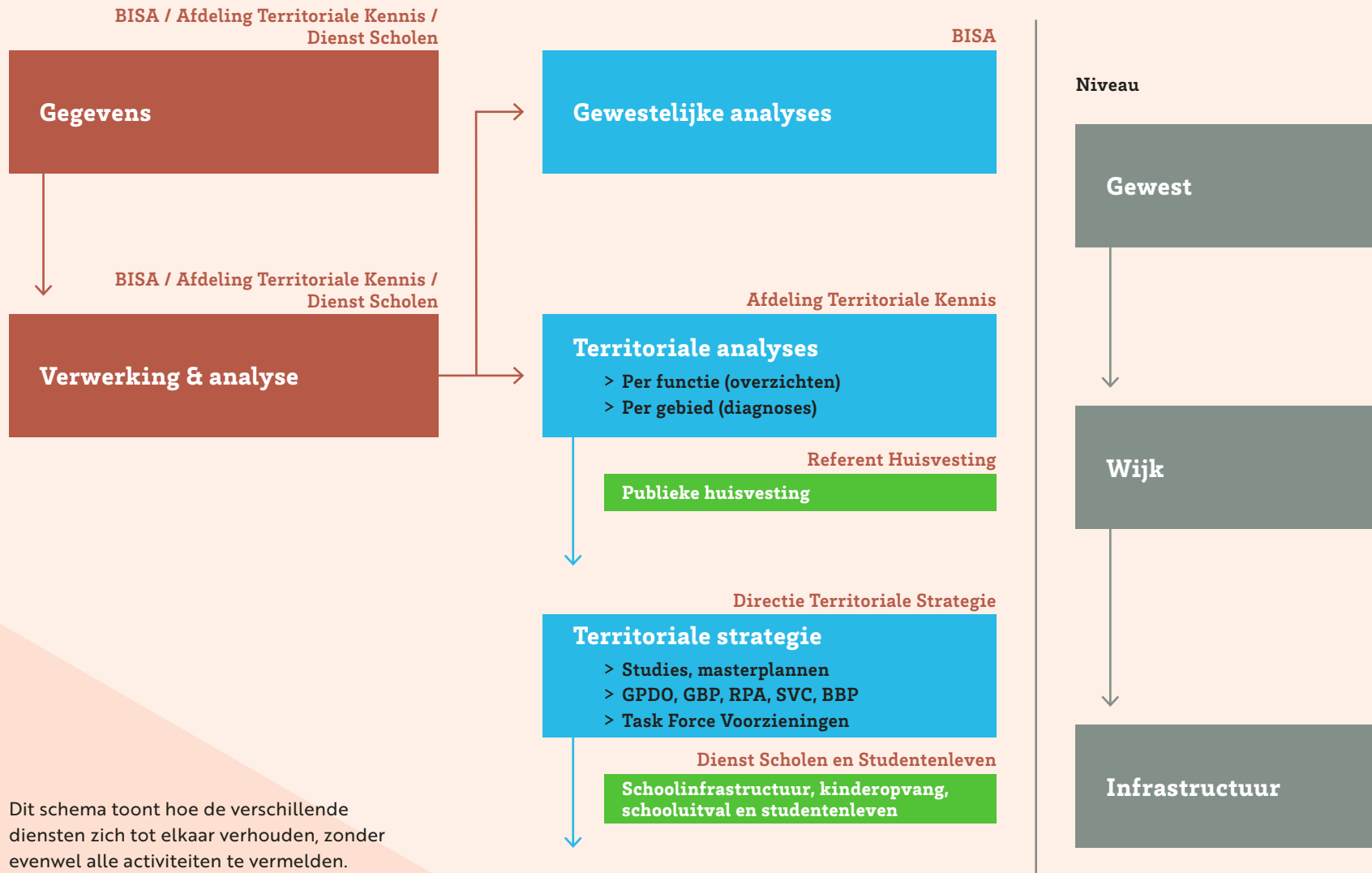
De Algemene Directie ziet toe op de samenhang en de coördinatie van de domeinen die onder de verschillende directies en diensten vallen.

Ze promoot eveneens de zichtbaarheid van Perspective naar de buitenwereld toe en zorgt voor de transversale denkprocessen en uitwisselingen met de academische wereld.

Organogram van Perspective

Perspective, een toolbox

Dit schema toont hoe de verschillende diensten zich tot elkaar verhouden, zonder evenwel alle activiteiten te vermelden.

ONZE VISIE

Perspective is het expertisecentrum voor regionale en territoriale ontwikkeling van het Brussels Gewest. Aan de hand van statistieken, thematische analyses en waarnemingen van het grondgebied kunnen gewestelijke en territoriale strategieën worden vastgesteld, ontwikkeld en geëvalueerd. Perspective kruist, consolideert en stelt de deskundigheid en disciplines ter

Perspective ontwikkelt een visie op gebiedsontwikkeling en begeleidt de uitvoering ervan.

beschikking die het mogelijk maken overheidsacties en -strategieën op solide grondbasissen te baseren. Als zodanig is Perspective een **besluitvormingsinstrument** voor de overheid en de actoren die op het gewestelijk grondgebied actief zijn. Als initiatiefnemer voor de ontwikkelingsstrategie van het grondgebied stelt Perspective geïntegreerde en toekomstgerichte oplossingen voor om de huidige en toekomstige uitdagingen van het Gewest aan te gaan.

Perspective integreert haar verschillende activiteiten om de complementariteit tussen de verschillende expertises ten volle te benutten. De gegevens en analyses die zij produceert, moeten worden verwerkt om de uitdagingen die zij aan het licht brengen, in kaart te brengen en om de nodige strategieën te ontwikkelen

om hierop te antwoorden. Deze strategieën worden gedeeltelijk uitgevoerd door Perspective zelf en door andere operatoren van het Gewest.

Perspective neemt de rol van **procesbegeleider** op zich, daarbij steunend op de relevantie van haar analyses en haar afstand tot de verschillende gewestelijke dimensies. Zij ziet haar optreden als een katalysator, die de acties van de verschillende actoren bundelt tot een samenhangend geheel, teneinde de gewestelijke uitdagingen aan te gaan. Perspective focust op een logica van voortdurende verbetering van de ontwikkelde strategieën en processen.

Onze visie

ONZE WAARDEN

De waarden van Perspective zijn bij de oprichting van de instelling vastgelegd in een participatief proces. De opdrachten en de visie van Perspective worden uitgevoerd met respect voor de waarden van de instelling.

Dit zijn referentiepunten die als richtsnoer dienen voor het handelen van de instelling en al haar medewerkers.

De waarden die de instelling uitdraagt en die als een rode draad doorheen haar activiteiten lopen, zijn:

OPENHEID

Openstaan voor andere meningen, benieuwd zijn naar nieuwe ideeën en bereid zijn om zichzelf in vraag te stellen.

RESPECT

Respect tonen bij elke interactie – met collega's, partners en gebruikers – en rekening houden met hun verlangens en meningen.

DIENSTBAARHEID

Trachten tegemoet te komen aan de behoeften van gebruikers en partners, waarbij het algemene belang steeds voorop staat.

SAMENWERKING

Alle betrokken actoren op een transparante manier mee inschakelen in het bedenken en tot stand brengen van het project. Reflectie bevorderen door een beroep te doen op de collectieve intelligentie.

NAUWGEZETHEID

Steeds nauwkeurig, eerlijk en objectief te werk gaan.

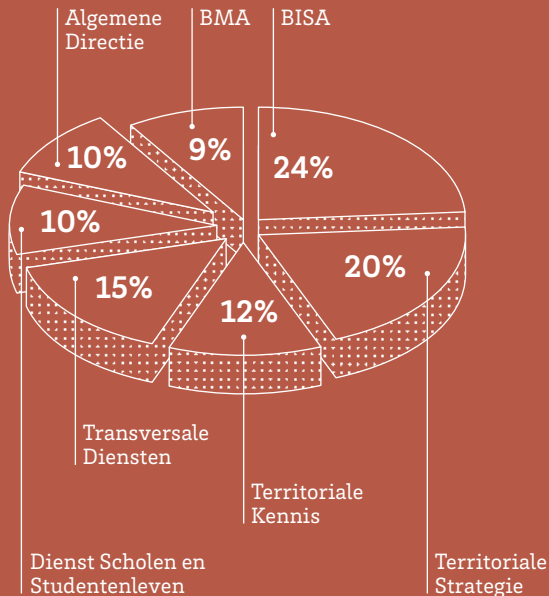
2023 IN CIJFERS

Personeelsleden: **176** medewerkers, waaronder:

 105 vrouwen
 71 mannen

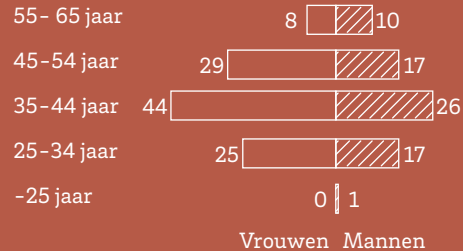
 18 stagiaires

Verdeling per directie

De gemiddelde leeftijd is **41,8** jaar

Leeftijdspiramide

 28 nieuwe collega's

53 opleidingen bijgewoond door **192** deelnemers

95 volgden een taalopleiding

69 volgden een opleiding duidelijk schrijven

39 volgden een jobgerelateerde opleiding

26 volgden een opleiding EHBO

23 volgden een thematische opleiding

17 volgden een opleiding management & leadership

5 volgden een opleiding tot 'vertrouwenspersoon'

2 volgden een opleiding coaching

92% van het personeel volgde minstens een opleiding

14 medewerkers slaagden voor een taaltest

47

overheidsopdrachten

15

flash events

7

labmidis

3

tentoonstellingen

4

afterworks

1

teambuilding

76

loopwedstrijden

Woon-werkverplaatsingen

 35 % metro, tram, bus

 8 % te voet

 26 % trein

 6 % auto

 24 % fiets

 1 % motorfiets

 5 400 LinkedIn-volgers

 2 900 Facebook-volgers

 1 300 Twitter-volgers

 1 000 Instagram-volgers

 6 696 nieuwsbriefabonnees

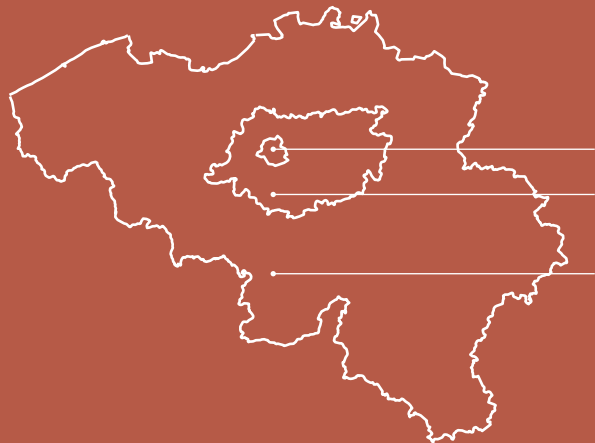
 239 850 websitegebruikers

 33 radio-/televisie-interviews

 299 persartikels

 44 publicaties

Woonplaats

121 in Brussel

32 in de provincies Vlaams- en
Waals-Brabant

23 in de rest van België

TERUGBLIK OP DE EXPO "INSIDE PERSPECTIVE"

stap 1

De Gewestregering geeft aan 'Herrmann-Debroux' te willen ontwikkelen

Observeren

stap 2

De minister voor Territoriale Ontwikkeling vraagt Perspective een definitiestudie

stap 5

Officiële lancering Richtplan van Aanleg (RPA) Delta Herrmann-Debroux

Het RPA en SVC

stap 3

Openbare aanbesteding voor de ruimtelijke planning

stap 4

De stadsvisie geeft richting aan 'Herrmann-Debroux'

Participatie

stap 6

Participatie: 'Hoe ziet dit gebied er binnen 20 jaar uit?'

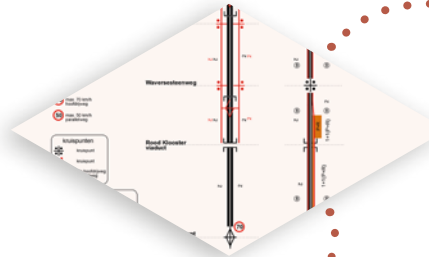

stap 7
Milieu-effecten:
een belangrijke fase

Tijdelijk gebruik

stap 11
Het RPA wordt van kracht...

stap 12
De 12 werken in perspectief...

Het RPA Delta Herrmann-Debroux is een goed voorbeeld van hoe een toegangspoort tot de stad heringericht kan worden.

Het is ook een van de eerste definitief goedgekeurde Richtplannen van Aanleg.

Voor dit programma werden alle instrumenten voor stadsplanning samengebracht: statistische en territoriale analyse, beheer en aansturing van studies, redactie, overleg, onderhandeling, reflectie, debat, presentatie en goedkeuring.

Stadsprojecten voorbereiden lijkt wel op de 12 werken van Hercules!

Om de stad te transformeren is een brede waaier aan functies en vaardigheden nodig.

Stadsontwikkeling is nooit eenvoudig, in geen enkele stad ter wereld.

Want een buurt bepaalt ons dagelijkse leven, onze relatie en onze gehechtheid aan plekken in de stad.

Een stad heeft een beperkte ruimte die door verschillende bewoners en gebruikers gedeeld wordt en daar is een goed evenwicht voor nodig.

Was Hercules een evenwichtskunstenaar? Perspective is dat zeker!

stap 8
Eerste goedkeuring door de regering...

Collectieve voorzieningen

stap 9
Tweede goedkeuring door de regering...

stap 10
Derde goedkeuring door de regering...

02

STEDELIJKE UITDAGINGEN

De ontwikkelingsstrategie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest staat voor tal van uitdagingen op het gebied van huisvesting, economie, voorzieningen, tewerkstelling, gezondheid, kinderopvang, strijd tegen schooluitval en verstedelijking.

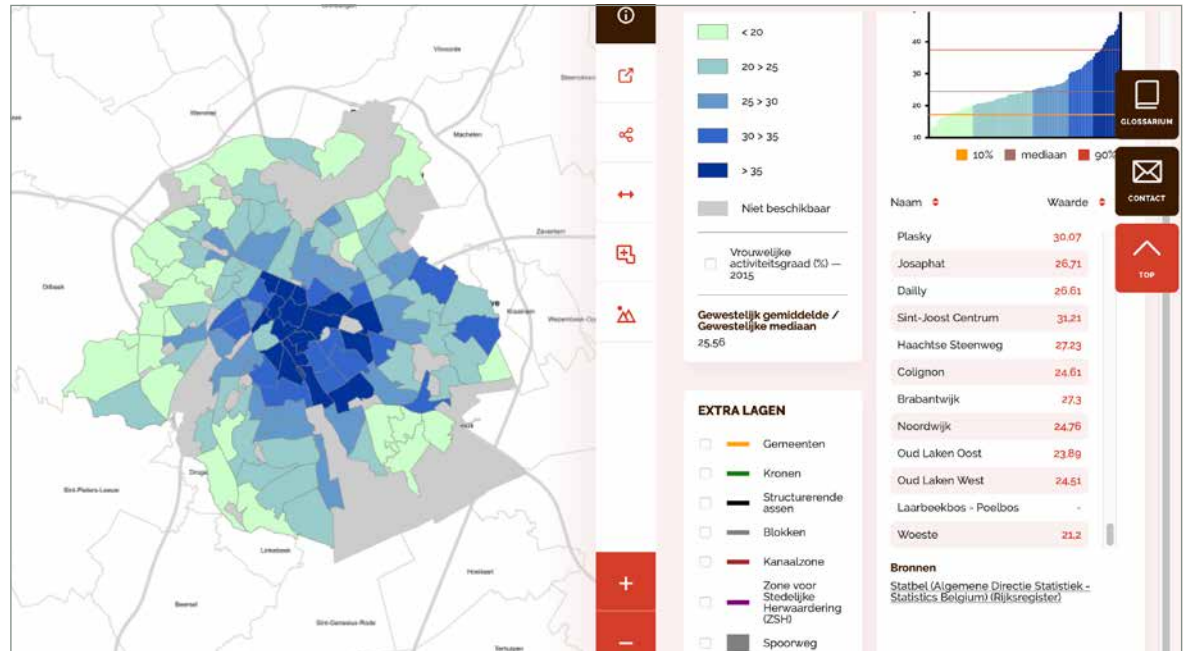
Perspective verzamelt en analyseert de gegevens die nodig zijn om deze kwesties te doorgronden. Het ontwikkelt instrumenten en faciliteert diensten en voorzieningen die inspelen op de noden van de Brusselse stadsontwikkeling.

NIEUWE WIJKMONITORING- WEBSITE GAAT ONLINE

De nieuwe [Wijkmonitoring-website](#)¹ wordt door het BISA beheerd en ging in februari 2023 live.

Deze interactieve statistische cartografietool volgt de evoluties in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest op de voet. Het is een unieke tool die statistische gegevens voor het volledige gewest omvat op het niveau van de wijken en statistische sectoren. De website is een instrument om de 145 Brusselse wijken te monitoren en de besluitvorming te ondersteunen. Ze richt zich naar overheden en administraties, maar ook onderzoekers, adviesbureaus, studenten en het middenveld.

De nieuwe website brengt bijna 300 indicatoren samen over verschillende thema's (bevolking, arbeidsmarkt, milieu enz.) uit meer dan 30 gegevensbronnen (federaal, gemeenschappen, gewesten enz.) in de vorm van tabellen en kaarten. De gegevens zijn bovendien beschikbaar in historische reeksen.

Behalve een opfrissing van de visuele identiteit werden er tal van nieuwigheden toegevoegd aan de 2023-versie: verbeterde gebruiksvriendelijkheid en prestaties, *responsive design*, vereenvoudigd beheer van de website enz. Er zijn ook nieuwe indicatoren beschikbaar voor verschillende thema's, zoals het percentage van benedenverdiepingen die worden ingenomen door handelszaken en de bereikbaarheid met het openbaar vervoer.²

wijkmonitoring.brussels maakt het mogelijk om de verschillende Brusselse evoluties in detail te bekijken op een gebruiksvriendelijke, actuele en interactieve manier.

¹ [wijkmonitoring.brussels](#)

² De gegevens op de website worden regelmatig bijgewerkt en er worden voortdurend nieuwe indicatoren ontwikkeld naarmate er nieuwe gegevens beschikbaar zijn.

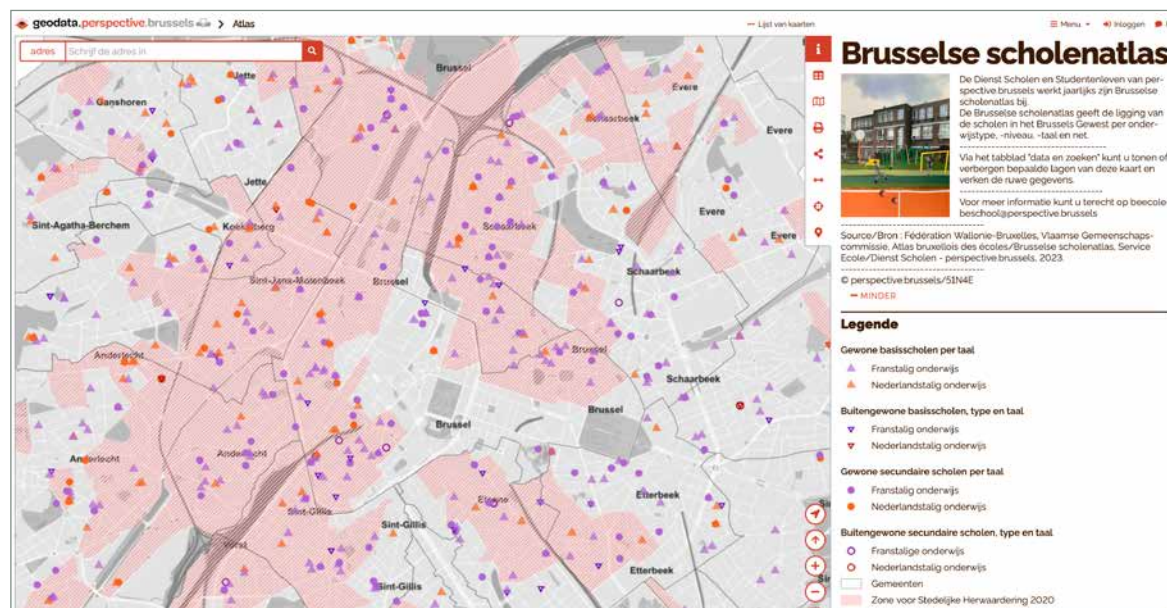
EEN GECENTRALISEERDE GEOSPATIALE DATABASE

In 2022 begon Perspective met de ontwikkeling van een gecentraliseerde geospatiale database. Dit is een pilootproject van de afdeling Territoriale Kennis en de IT-dienst.

'Dit "datawarehouse" wordt de opslagplaats en referentiebron voor de talrijke geospatiale gegevens (bouwvergunningen, strategische plannen, infrastructuur enz.) die een belangrijke hefboom vormen voor Perspective', legt Olmo

Nieto Silleras uit, datamanager bij de afdeling Territoriale Kennis. 'Zodra de gegevens gevalideerd zijn, worden ze gecentraliseerd, gestructureerd en voorbereid om de analyse ervan te vereenvoudigen. Het datawarehouse brengt de gegevens samen en beschikt daarnaast ook over een reeks tools om de verwerkingsprocessen te automatiseren zoals externe data-import, kwaliteitscontrole en gegevensanalyse. Dit project maakt het ook eenvoudiger om persoonsgegevens te beheren waarvoor een veilige verwerking met beperkte toegang nodig is.'

Het datawarehouse zal gegevensanalyses mogelijk maken die steeds kwalitatiever en relevanter zullen zijn voor de opdrachten van Perspective.

In 2023 werd een eerste versie van de infrastructuur geïnstalleerd door de IT-dienst met o.a. de 'container' en bepaalde tools om het gebruik en de monitoring te vereenvoudigen. Daarnaast werden ook verschillende proefdatasets (bv. van de Brusselse Scholenatlas) toegevoegd.

*'Het datawarehouse is een langetermijnproject voor de teams van Perspective, maar ook voor zijn partners en externe stakeholders. De basis werd in 2023 gelegd. Het werk zal in 2024 worden voortgezet in nauwe samenwerking met de IT-dienst. Zo zal de governance en nieuwe datasets toegevoegd worden. Deze gecentraliseerde database zal voortdurend verbeterd worden naarmate de behoeften veranderen. Ze zal verbonden worden met verschillende tools voor gegevensanalyse, visualisatie en verspreiding (Microsoft Excel, QGIS, Geodata enz.) en zal ook gegevens kunnen doorsturen naar **Geo-data** en het gewestelijke platform voor open data **datastore.brussels**.'*

KINDEROPVANG, SCHOLEN EN STUDENTENLEVEN

'Overzicht van de kinderopvang in Brussel' online beschikbaar

In 2023 lanceerde de dienst Scholen en Studentenleven een nieuwe publicatie gewijd aan het 'Overzicht van de kinderopvang in Brussel'. Het brengt informatie samen over de institutionele actoren die actief zijn in het gewest, de locatie van kinderopvangvoorzieningen (via de bestaande gidsen) en de monitoring van vraag en aanbod wat betreft kinderopvangplaatsen in Brussel. Dit overzicht werd gemaakt en opgevolgd door Perspective.

studyspaces.brussels, een nieuwe website met studieplekken

In het kader van zijn opdrachten in verband met het studentenleven ontwikkelde Perspective studyspaces.brussels, een online platform met informatie over de beschikbare studieplekken in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

'Brussel telt meer dan 140 000 studenten', legt Alice Glorie uit, medewerker van de dienst Scholen en Studentenleven. 'Uit de "Blik op het studentenleven" blijkt dat er een grote nood is aan locaties die optimale omstandigheden bieden om te studeren.³ Het doel van studyspaces.brussels is drieledig: de studieruimtes in het gewest inventariseren om te zien waar er een tekort is; het aantal studieplekken verhogen op basis van die analyse; en de studieruimtes bekendmaken bij de studenten zodat ze deze makkelijker vinden.'

Studyspaces.brussels ging in mei 2023 online. Het platform biedt een intuïtief overzicht van bestaande studieplekken. Het is gericht op studenten die een

³ De nieuwe editie van 'Blik op het studentenleven' uit november 2023 geeft een momentopname van het profiel en de behoeften van de studenten in Brussel. De gegevens uit de online enquête bij zo'n 30 000 respondenten over onderwerpen als huisvesting, budget, jobs, cultuur, sport, buitenlandse studenten enz. geven richting aan de opdrachten van de dienst Scholen en Studentenleven.

studieplek zoeken en op eigenaars die een studieruimte willen aanbieden. De informatie wordt voortdurend bijgewerkt in samenwerking met de eigenaars van de locaties.

'Uit het onderzoek werd ook duidelijk dat beheerders van studieplekken ondersteuning nodig hebben. Perspective stelde dan ook een aantal aanbevelingen op voor wie een studieplek wil aanbieden of verbeteren.'

Studyspaces.brussels is het resultaat van een lange samenwerking met actoren op het terrein en omvat 90 studieplekken. Het doel voor 2024 is om dit aantal te verhogen en nieuwe functies te ontwikkelen.

EVALUATIE VAN HET OVERHEIDSBELEID

Evaluatie van de netheidsacties in de openbare ruimte

De Brusselse Hoofdstedelijke Regering gaf het BISA de opdracht om de impact te evalueren van verschillende Brusselse netheidsinitiatieven en van de sancties voor vervuiling van de openbare ruimte.⁴ Deze impactstudie werd uitgevoerd in samenwerking met het Federaal Planbureau en was het onderwerp van de **4de editie van de Evaluaties van het BISA** van december 2023.

De bevindingen op basis van de gegevens van **Net Brussel** en **safe.brussels** en interviews met gewestelijke en gemeentelijke actoren leidden tot een reeks aanbevelingen: de opmaak van een gewestelijke netheidsplan en een duidelijkere relatie met het gemeentelijk beleid.

⁴ De beoordeling had betrekking op sluijkstorten, vuilbakken, sancties, bewustmaking en opleiding in netheid als onderdeel van het Netheidsplan 2012-2017 van het gewest.

TEWERKSTELLING EN ECONOMISCHE ACTIVITEIT

Focus op de dynamiek van de tewerkstelling in loondienst in het Brussels Gewest

In mei 2023 publiceerde het BISA zijn **57ste Focus gewijd aan 'De dynamiek van de Brusselse loontrekkende tewerkstelling'**.

De tewerkstelling in loondienst in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is trager gegroeid dan in de twee andere gewesten van het land. Deze publicatie analyseert de dynamiek van de werkgelegenheid en de werknemers in verschillende sectoren. De statistieken om deze dynamiek in kaart te brengen, werden ontwikkeld als onderdeel van het Dynam-Reg project.⁵

⁵ Samenwerking tussen de **RSZ** (verantwoordelijk voor statistieken over werkgelegenheid in loondienst) en **HIVA-KU Leuven**, medegefinancierd door het **Institut wallon de l'évaluation, de la prospective et de la statistique**, het **Vlaamse departement Werk en Sociale Economie** en het **Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse**.

Overheidsfinanciën

Cahier nr. 10 van het BISA, een methodologische gids voor een succesvolle spending review

Het **Cahier nr. 10 van het BISA** van februari 2023 was gewijd aan spending reviews of analyses van overheidsuitgaven. Het doel van deze diepgaande analyses is om mogelijke hervormingen voor te stellen die geïntegreerd kunnen worden in de begrotingscyclus. Deze publicatie presenteert de geschiedenis, de verschillende stadia en goede praktijkvoorbeelden van spending reviews. Het is een methodologische gids voor actoren die betrokken zijn bij de uitvoering of monitoring van spending reviews. De publicatie sluit aan bij deze nieuwe opdracht waaraan het BISA bijdraagt.

De verschillende stadia en goede praktijkvoorbeelden van spending reviews. Het is een methodologische gids voor actoren die betrokken zijn bij de uitvoering of monitoring van spending reviews. De publicatie sluit aan bij deze nieuwe opdracht waaraan het BISA bijdraagt.

Interregionale migratie en inkomensniveaus van de personen

Het BISA maakte een analyse van het inkomensniveau van personen die zich in het Brussels Gewest vestigen of het gewest verlaten. Het analyseerde meer bepaald de impact ervan op de gewestelijke financiën van 2018 en 2019. Die impact was negatief: als gevolg van de migratiestromen daalde het belastbaar inkomen van de Brusselaars met 204 miljoen euro (op een totaal van ongeveer 18 miljard euro). De impact op de gewestelijke financiën is echter niet rechtstreeks: die hangt af van de inkomensschalen van de belastingplichtigen. De personenbelastingen zijn bovendien ook maar een deel van de inkomsten van het gewest.

Het inkomensniveau van de personen die het gewest verlaten ligt hoger dan dat van de mensen die blijven. Wie vertrekt behoort hoofdzakelijk tot de groep belastingplichtigen met een middelhoog inkomen en minder tot de laagste inkomens. Een aantal vertrekkers maakt deel uit van de hoogste inkomensgroepen. Dat ondersteunt het idee dat het vooral de middenklasse is die het gewest verlaat.

Het inkomensniveau van de nieuwkomers ligt iets lager dan dat van de personen die in het gewest blijven wonen. Het gaat dan voornamelijk om jongvolwassenen die alleen gaan wonen.

DE OVERZICHTEN, ESSENTIËLE INSTRUMENTEN VOOR TERRITORIALE ONTWIKKELING

Om gepaste strategieën voor territoriale ontwikkeling te ontwikkelen, moet je weten wat er leeft in de stad. De overzichten van Perspective zijn hiervoor essentiële hulpmiddelen.

De overzichten analyseren trends wat betreft stedelijke functies: huisvesting, kantoren, productie en handel. Er worden ook analyses uitgevoerd in andere domeinen zoals groene ruimten.

In 2023 kreeg Perspective een aantal nieuwe opdrachten: toezicht houden op uithuiszettingen en een overzicht samenstellen van de huurprijzen. Ook de analyse van de stedelijke voorzieningen maakt deel uit van de overzichten van het grondgebied.

MONITORING EN ANALYSE VAN HET GRONDGEBIED

Een nieuw kader voor de ruimtelijke analyse van Brussel

Het BISA heeft een nieuwe indeling van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest uitgewerkt met 17 macrozones. Die macrozones bestaan uit gebieden met tussen de 50 000 en 100 000 inwoners en houden rekening met de historische kenmerken van de stedelijke ontwikkeling. Deze

leiden tot een beter inzicht in het grondgebied. Dit initiatief werd gepresenteerd in [Cahier nr. 11 van het BISA](#) van december 2023 en biedt een nieuw kader voor ruimtelijke analyse op een schaal die tussen de wijken en het gewestelijke niveau in ligt.

TIJDELIJK GEBRUIK

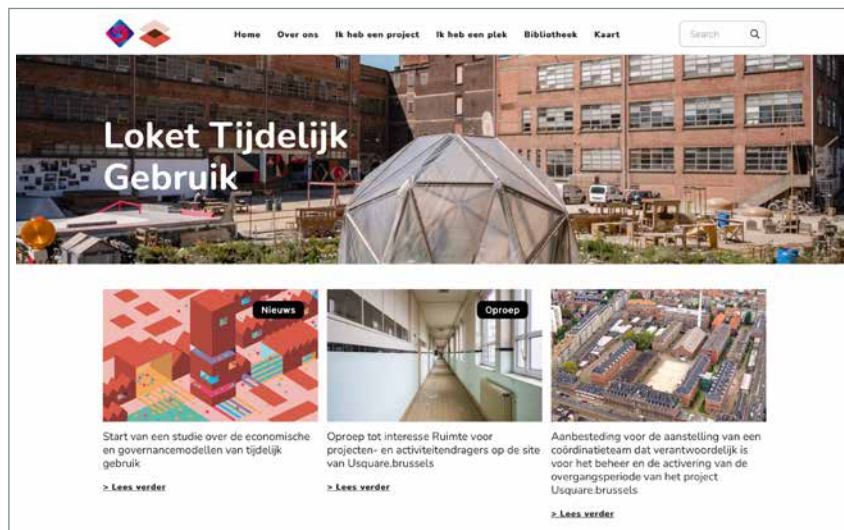
temporary.brussels, het platform voor tijdelijk gebruik in Brussel

De website temporary.brussels werd in maart 2023 gelanceerd. Het platform van het Loket Tijdelijk Gebruik⁶ van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest werd opgericht in samenwerking met citydev.brussels en helpt projectontwikkelaars en locatiebeheerders tijdelijke projecten opstarten. De website bevat stappenplannen, modelovereenkomsten, kaarten, juridische informatie, praktische gidsen en nieuws over tijdelijk gebruik in Brussel.

'Tijdelijk gebruik van een locatie komt steeds vaker voor in het Brussels gewest', leggen Sophie Cottier en Giel Vanhoutte uit, projectverantwoordelijken bij de afdeling Territoriale Strategie.

⁶ Het Loket voor Tijdelijk Gebruik werd in 2021 opgericht op vraag van de Brusselse Regering. Perspective neemt het strategische aspect voor zijn rekening en citydev.brussels het operationele deel. Het loket promoot en faciliteert tijdelijk gebruik voor alle actoren.

'Het is een kans voor culturele en sociale projectorganisatoren en voor ondernemers om hun activiteiten uit te proberen. Eigenaars van sites kunnen zo leegstand en de verloederding van hun eigendom tegengaan, maar het is ook een manier om buurten nieuw leven in te blazen. De uitdaging is tweeledig: enerzijds het aantal tijdelijke gebruiksbestemmingen verhogen en leegstand terugdringen (kwantitatief) en anderzijds maatschappelijke meerwaarde stimuleren door te wijzen op mogelijke functies van tijdelijk gebruik, met name voor sociale noden of gezondheidscrisissen.'

De website temporary.brussels is het resultaat van een samenwerking tussen Citydev als copiloot van het loket en verschillende actoren op het terrein:

beheerders en gebruikers van terreinen, verenigingen, openbare instellingen enz. Tegelijkertijd ontwikkelde het loket begeleidingsmodules voor eigenaars en projectleiders. Eind 2023 vroeg Perspective de Brusselse gemeenten om zijn inventaris van onbebouwde gronden en leegstaande gebouwen bij te werken en bood het begeleiding aan gemeenten met potentiële locaties.'

Tijdelijk gebruik van openbare en private terreinen en gebouwen is een snelle interventie die bijdraagt aan de ruimtelijke ordening op langere termijn.

PARTICIPATIE

De visienota over participatie in het Brussels Gewest goedgekeurd door de regering

De nieuwe dienst Participatie heeft als taak om een cultuur van burgerparticipatie in het Brussels Gewest te ondersteunen en ontwikkelen. Bij de creatie ervan werd een **visienota** opgesteld met daarin de uitdagingen van de participatieve democratie, de behoeften op het vlak van participatie en de middelen om daaraan tegemoet te komen.

Deze visie is gebaseerd op talrijke uitwisselingen en ontmoetingen met de betrokken openbare (gewestelijke en lokale) en private actoren (burgers, groepen, verenigingen enz.). De gewestregering heeft de visienota in januari 2023 goedgekeurd.

PERSPECTIVE ANALYSEERT TERRITORIALE STADSPANNING VANUIT GENDERPERSPECTIEF

Gendermainstreaming is een benadering die in kaart brengt hoe territoriale ontwikkeling gendergelijkheid kan bevorderen en discriminatie kan bestrijden. Stadsplanning kan immers, al dan niet zichtbaar, genderongelijkheid in de hand werken.

Territoriale ontwikkeling, stadsvernieuwing en -planning, stedelijke voorzieningen, mobiliteit, toegankelijkheid en veiligheid zijn allemaal hefboomen die iedereen het recht geven om optimaal van de stad te genieten. Perspective bevestigt de ambitie om in zijn opdrachten beter rekening te houden met gender.

Deze gendermainstreaminganalyse begint met een diagnostische fase van een jaar die half 2023 van start ging. In deze fase maken we een stand van zaken op van de academische inzichten en de eisen vanuit het maatschappelijk middenveld. We voeren een benchmark-analyse uit over de benadering van gendermainstreaming in andere steden en maken een territoriale en statistische analyse van het Brussels Gewest. Deze fase loopt midden 2024 af en zal hefboomen aanreiken voor meer gendergelijkheid in stadsplanning. Daarna worden strategieën, actieplannen en instrumenten ontwikkeld tegen midden 2025.

SAMENWERKING MET DE GEWESTEN

Interregionaal forum voor instrumenten voor ruimtelijke ordening

Brussel is geen eiland en de territoriale ontwikkeling van het Brussels Gewest is gelinkt aan die van de aangrenzende gewesten. Het interregionaal forum organiseert het overleg tussen de gewestelijke overheden die verantwoordelijk zijn voor territoriale ontwikkeling.

Op 12 oktober 2023 organiseerde Perspective een interregionaal forum voor ruimtelijke ordening. Het doel van deze bijeenkomst was om de tools voor ruimtelijke ordening te bespreken: de drie gewestplannen in herziening (**Gewestelijk Bestemmingsplan** van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, **Schéma de développement du territoire** de la Région wallonne en **Beleidsplan Ruimte** Vlaanderen) en de verschillende lokale programma's van de drie gewesten.⁷

7 Project-instrumenten en studies: **LABORUIMTE** – Strategische projecten – Landinrichting (Departement Omgeving, TVB & VLM), **Instruments for urban renewal** (urban.brussels), **La politique wallonne de la ville** (SPW – Territoire / DATU)

METROPOLISERING

Verstedelijking in en rond Brussel in de 20ste eeuw

In 2020 lanceerden het Brussels Hoofdstedelijk Gewest⁸ en het Vlaams Gewest⁹ een onderzoek naar de mogelijkheden om de bebouwing van de 20ste-eeuwse periferie in en rond Brussel te transformeren.

8 Perspective en de BMA (**Bouwmeester Maître Architecte**)

9 **Departement Omgeving** en **Team Vlaamse Bouwmeester**, verenigd in **LABO RUIMTE**

Na een initiële analyse werden in een 2e fase de uitdagingen nader bekeken en een transformatie van de bebouwing uitgewerkt op drie vlakken: 'De bereikbare stad' op de as Jette-Zellik-Asse, 'De leefbare stad' in de Woluwevallei tussen Kraainem en Sint-Lambrechts-Woluwe, en 'De dubbele korrel' in de Erasmus-wijk in Anderlecht. De drie teams presenteerden de resultaten van hun onderzoek op 16 mei 2023 tijdens een workshop bij Perspective en op een vraag-en-antwoord-sessie op 20 april met meer dan 100 deelnemers.

EUROPA EN INTERNATIONAAL

Co-creatie staat centraal in het stedelijk programma van het Belgisch EU-voorzitterschap

In het kader van het **Belgisch voorzitterschap van de Raad van de Europese Unie** in 2024 werd Perspective gevraagd om de werkzaamheden rond het stedelijk beleid te coördineren.¹⁰

'75% van de Europeanen woont in stedelijke gebieden. Daarom spelen steden een sleutelrol in de Europese agenda. Om tot een gedeelde visie te komen, zette Perspective een co-creatie-proces op tijdens de voorbereidingen van het voorzitterschap', legt Alfredo Corbalan uit, coördinator van de cel Internationaal, Europa en Interregionaal.

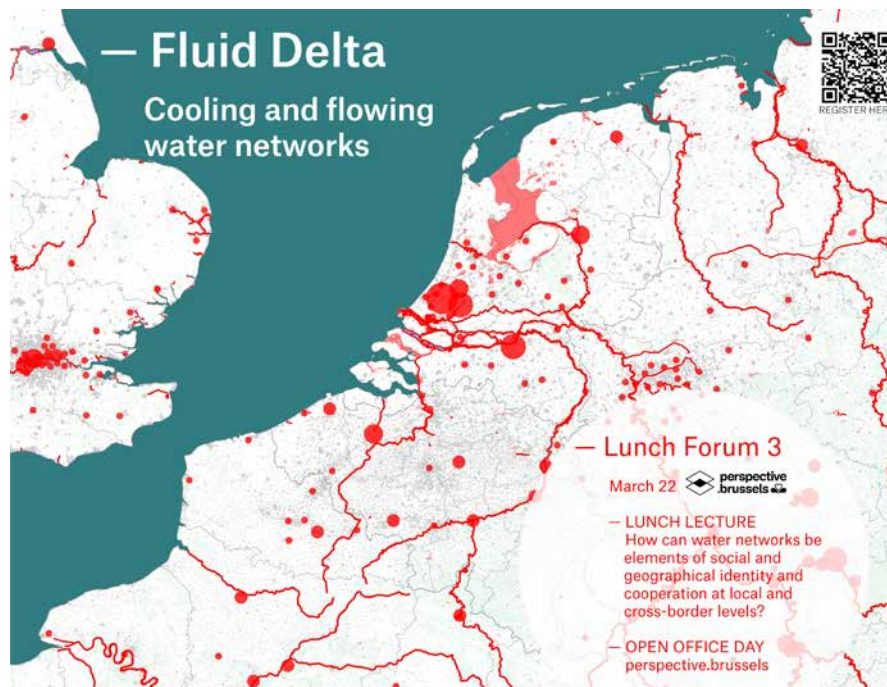
*'Het eerste deel van 2023 stond in het teken van bilaterale ontmoetingen en deelname aan evenementen zoals het Cities Forum van de Europese Commissie om van gedachten te wisselen met institutionele spelers, Europese steden en netwerken om het stedelijke luik van het voorzitterschap voor te bereiden.'*¹¹

¹⁰ De activiteiten van het Belgisch voorzitterschap van de Raad van de EU werden verdeeld tussen de federale overheid en de deelstaten. Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest kreeg een dubbele rol als voorzitter van de **Raad Leefmilieu** en voorzitter van de Raad Stedenbeleid. De werkzaamheden worden uitgevoerd door de bevoegde Brusselse ministers en hun administraties, **Leefmilieu Brussel** en **Perspective**, in samenwerking met **urban.brussels**, **Brussels International**, **visit.brussels** en **safe.brussels**.

¹¹ **Eurocities**, **METREX**, **EMA** (European Metropolitan Authorities), **CEMR** (Council of European Municipalities and Regions) en **ICLEI**-Local Governments for Sustainability.

Een dergelijk overleg over stedelijke aangelegenheden op Europese schaal is uniek voor een EU-voorzitterschap. Voor Perspective is dit eveneens een geweldige kans om de banden met zijn partners aan te halen.

Later op het jaar werden verdere voorbereidingen getroffen voor een gemeenschappelijke verklaring van steden gericht aan de Europese instellingen. Die verklaring is inmiddels door een honderdtal steden ondertekend. 'In juni werd een **workshop met vertegenwoordigers van Europese steden** georganiseerd in het kader van de **Brussels Urban Summit**. Daar werden de eerste voorstellen en prioriteiten voor het Europees stedelijk beleid 2024-2029 verzameld. In een tweede workshop tijdens de **Europese week van regio's en steden** in oktober stelde Perspective een ontwerp tekst op die aan alle belanghebbenden werd voorgelegd om tot een gezamenlijke verklaring te komen. Deze **Verklaring van Europese Burgemeesters** bevat de prioriteiten van de steden voor de Europese agenda 2024-2029, evenals zes aanbevelingen om de rol van de steden in het besluitvormingsproces te versterken. De verklaring werd op 24 januari 2024 ondertekend tijdens een evenement van het Belgisch voorzitterschap dat door 40 burgemeesters werd bijgewoond.'

Conferentie-workshop als onderdeel van het Next Generation Podium for Eurodelta 2023

Op 22 maart 2023 organiseerde Perspective een van de drie 'Next Generation Podium¹² for Eurodelta 2023'-conferenties van het **SURE Network**. Dat is

een samenwerking tussen steden en grootstedelijke gebieden uit de Rijn-, Schelde- en Maasdelta. Dit lunchforum voor studenten en jonge professionals uit de Eurodelta was gewijd aan het thema water (Fluid Delta). Het werd gevolgd door een opendeur-sessie waar de deelnemers kennis konden maken met de teams van Perspective.

¹² Het Next Generation Podium werd in 2020 gelanceerd door het **Strategic Urban Region Eurodelta (SURE) Network** om jong talent te betrekken bij de ontwikkelingsvisie van de Eurodeltaregio en om tegelijkertijd een platform te creëren om kennis uit te wisselen en gezamenlijke initiatieven te nemen.

Deelname aan het 8ste EMA-Forum

In september 2023 vertegenwoordigde Perspective het Brussels Hoofdstedelijk Gewest op het 8ste **EMA-Forum (European Metropolitan Authorities) in Helsinki**. Het forum ging over ecologische en digitale oplossingen om de klimaatverandering te beperken. Vertegenwoordigers van Europese grootsteden, de **Metropolis-** en **Metrex-netwerken** en **UN Habitat** bespraken er samen het potentieel van de regio's voor innovatie, oplossingen op het vlak van energie en circulaire economie, en groene en digitale methodes voor Europese ontwikkeling.

Verkiezing tot voorzitter van de werkgroep Urban Agenda Eurocities

In november 2023 nam Perspective deel aan de Eurocities-bijeenkomst in Marseille. De steden namen deel aan 3 werkgroepen: cohesiebeleid, Europese stedelijke agenda en grootstedelijke gebieden. Perspective werd als vertegenwoordiger van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest verkozen tot voorzitter van de werkgroep Europese stedelijke agenda voor de periode 2024-2026.

Belgische vertegenwoordiging in de informele EU-raad over stedenbeleid

Perspective nam in 2023 als vertegenwoordiger van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en België deel aan de verschillende vergaderingen van technici en directeuren-generaal van de 27 lidstaten in het kader van de informele EU-raad over stedenbeleid. Zo kon Perspective het stedelijke programma voor het Belgisch voorzitterschap van de Raad van de EU voorbereiden.

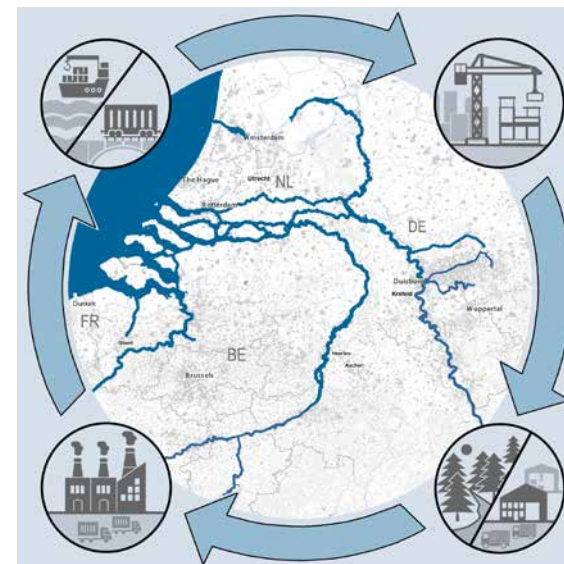
Ontmoeting met de stad Amsterdam

In juni 2023 ontmoette het Directiecomité van Perspective de teams van het **departement Planning & Duurzaamheid** van de **stad Amsterdam**. Gemeenschappelijke uitdagingen werden besproken zoals betaalbare huisvesting, groene ruimtes, klimaatverandering, het nut van statistieken en de wendbaarheid van stadsplanning.

Het ASSET-project: een ruimtelijke strategie voor de Eurodelta

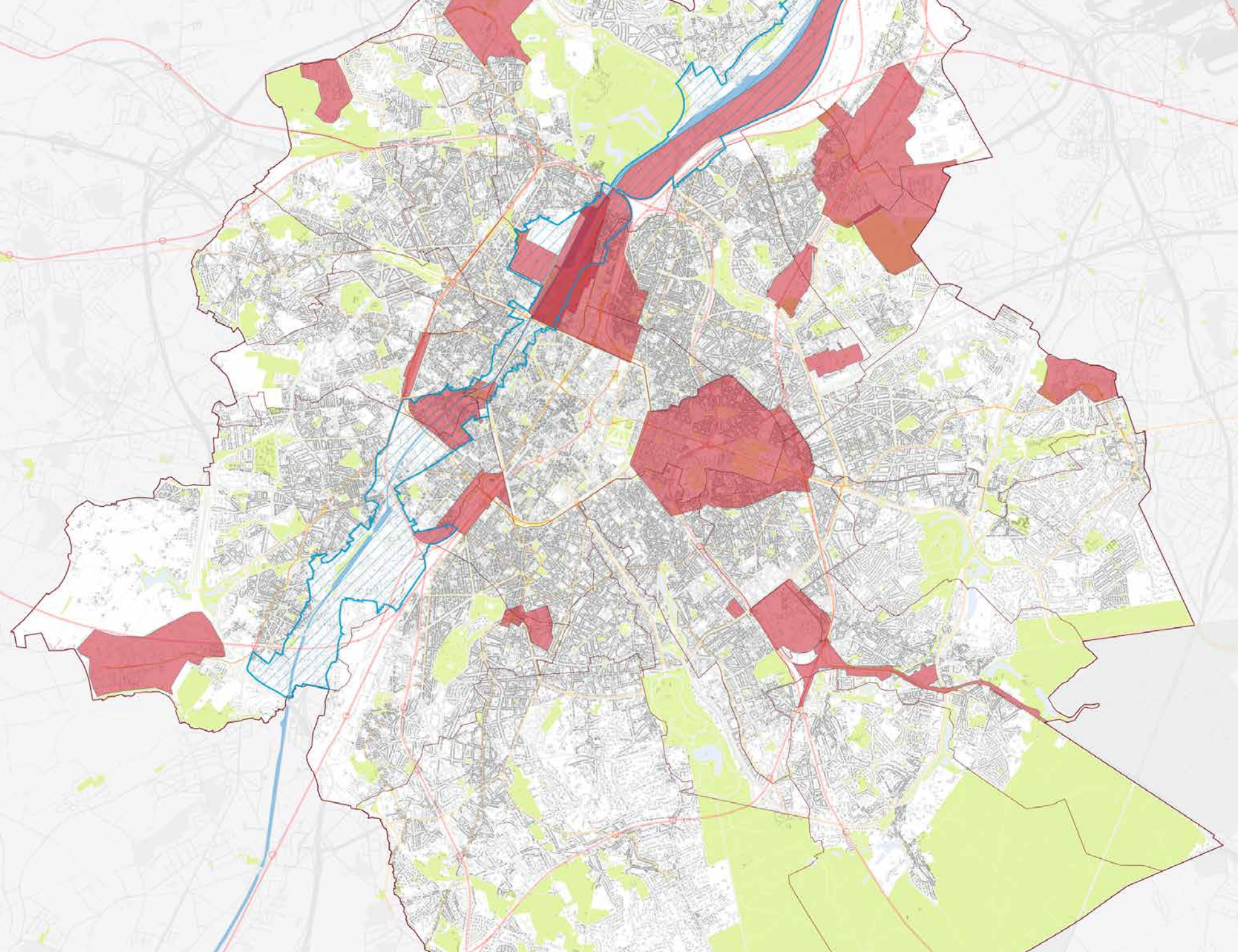
In 2023 coördineerde Perspective de kandidatuur van Brussel voor het Europese ASSET-project¹³ dat het samen met **Leefmilieu Brussel** binnenhaalde. Dit nieuwe samenwerkingsproject tussen steden en regio's in de Eurodelta maakt deel uit van het **Interreg North-West Europe** programma en wil de circulaire economie voor bouwmaterialen stimuleren.¹⁴

Veertig partners uit België, Nederland, Noordrijn-Westfalen en Noord-Frankrijk zullen bekijken hoe ze de transitie naar circulaire bouwomgevingen kunnen versnellen door grensoverschrijdende samenwerking. De nadruk werd daarbij gelegd op de ruimtelijke implicaties van deze transitie. Het doel is dat de Eurodelta model staat voor andere Europese circulaire bouwomgevingen.

¹³ [A spatial strategy for Eurodelta, boosting the transition to circular construction](#)

¹⁴ Een circulaire bouwomgeving heeft ruimte nodig, bijvoorbeeld voor circulaire bouw hubs, de opslag en sortering van hergebruikte materialen, de ontwikkeling van materialen van biologische oorsprong enz. Daarnaast zijn er de ruimtelijke noden voor de energietransitie, klimaatadaptatie en het herstel van biodiversiteit.

03

STADSPROJECTEN

Het grondgebied van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest ontwikkelt zich voortdurend en wordt geconfronteerd met heel wat uitdagingen en ingrijpende veranderingen, vooral in bepaalde strategische wijken.

Perspective pakt die fundamentele stedelijke uitdagingen aan met verschillende stadsplanningsinstrumenten: Richtplannen van Aanleg (RPA), territoriale analyses, Stadsvernieuwingscontracten (SVC), Schoolcontracten en regelgevende bodembestemmingsplannen.

STADSPANNING: AANPASSING VAN HET GBP, EEN PROJECT GESTUURD DOOR COLLECTIEVE INTELLIGENTIE

Bovenaan de hiërarchie van regelgevende plannen voor de territoriale ontwikkeling in Brussel staat het Gewestelijk Bestemmingsplan (GBP). Dat bepaalt voor elk perceel in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest of er al dan niet gebouwd mag worden en zo ja, met welke bestemming.

Het GBP is sinds 2001 van kracht en wordt momenteel aangepast aan de huidige en toekomstige sociale ontwikkelingen en milieunoden op het grondgebied. Het ontwerp van het nieuwe GBP moet in 2026 aan de gewestregering worden voorgelegd.

gebruikers veel meer betrekken.'

'Dit is een transversaal project', benadrukt Mathilde Berlangier, verantwoordelijk voor de coördinatie van de aanpassing van het GBP, 'zowel binnen Perspective als in permanente dialoog met alle betrokken spelers. We willen lokale

Inventarisatie gebruik van grond en gebouwen

In het kader van de aanpassing van het GBP kreeg Perspective de opdracht om de bestaande toestand van terreinen en gebouwen (SitEx) te actualiseren. Dit is een representatieve inventarisatie van het gebruik van het grondgebied (huisvesting, handel, voorzieningen, waterdoorlatende oppervlakken enz.).¹⁵

'Om de SitEx te actualiseren', vertelt Maarten Lenaerts, projectleider bij de afdeling Territoriale Kennis, 'heeft Perspective sinds de zomer van 2023 een hybride methodologie ingevoerd. We verzamelen

verschillende databanken van de overheid (Rijksregister, KBO, Overzicht van het kantorenpark...). Vervolgens structureren, controleren en koppelen we deze gegevens in een enkel informaticasysteem dat we kunnen gebruiken voor analyses. Om deze gegevens aan te vullen, voeren onderzoekers op het terrein studies uit in belangrijke zones. In 2023 werd een eerste onderzoek uitgevoerd om de evoluties in de 'ondernemingsgebieden in een stedelijke omgeving' te analyseren. Studies over andere zones of thema's volgen nog.

In het kader van het nieuwe GBP werd in SitEx gefocust op drie uitdagingen: bebouwingsdichtheid, gemengde functies en bodemdoorlaatbaarheid.

De SitEx-update wordt in 2025 afgerond ter voorbereiding van de validatiefase van het GBP. Daarnaast is het de bedoeling dat Perspective deze inventarisatie up-to-date houdt zodat het een permanent instrument voor territoriale monitoring wordt.

¹⁵ De SitEx komt tot stand in samenwerking met verschillende gewestelijke partners, met name [Leefmilieu Brussel](#), [hub.brussels](#), [Paradigm](#), [urban.brussels](#), [Brussel Economie en Werkgelegenheid](#), [Brussel Huisvesting](#) en [Brussel Fiscaliteit](#), evenals de Brusselse lokale besturen.

De stad delen en meningen delen over de stad

verantwoordelijke communicatie.

'Perspective wilde het GBP toegankelijk maken voor een breder publiek. In 2023 concretiseerde Perspective dit doel met een gewestelijke communicatiestrategie naar zijn verschillende doelgroepen', vervolgt Juliette Lesueur,

verantwoordelijke communicatie. 'De naam die aan het gewijzigde GBP werd gegeven, "Share The City", verwijst op twee manieren naar "de stad delen": we delen de verschillende stedelijke functies met elkaar en we delen onze mening en visie over de stad.'

De communicatiestrategie is volgens twee assen opgebouwd: de opgebouwde expertise delen met de betrokken spelers en inzichten in de uitdagingen delen met het grote publiek.

Het GBP moet nog meer dan voorheen een gedeelde stad weerspiegelen waarin iedereen van alle nuttige toepassingen gebruik kan maken voor een betere levenskwaliteit.

Analyses maken en de strategische oriëntaties bepalen

Tegelijkertijd met deze inventarisatie werd via een collectief werkproces bij verschillende belanghebbenden (gewestelijke en lokale overheden, het maatschappelijk middenveld, verenigingen, wetenschappers en het grote publiek) gepeild naar hun inzichten over de ontwikkeling van het grondgebied en naar de uitdagingen en doelstellingen waarop het nieuwe GBP zou moeten inspelen. De analyse werd uitgevoerd tijdens bijeenkomsten en workshops tussen midden 2022 en eind 2023. Het verslag werd vervolgens naar belanghebbenden en leden van de Brusselse regering gestuurd.

Dit werk wordt in 2024 voortgezet.

DE STADS- VERNIEUWINGS- CONTRACTEN (SVC)

De Stadsvernieuwingscontracten (SVC)¹⁶ brengen middelen en projecten samen in gebieden die de overgang vormen tussen meerdere gemeenten. De prioriteit is om een betere openbare ruimte en stedelijke netwerken te creëren, om infrastructuur en huisvesting te ontwikkelen en om de ecologische en economische kwaliteit van de stad te verbeteren. Perspective plant de SVC's en **Urban.brussels** is verantwoordelijk voor de operationele implementatie ervan.¹⁷

16 Er werden 5 SVC's opgestart in 2017 (SVC 1 – Citroën-Vergote, SVC 2 – Brabant – Noord – Sint-Lazarus, SVC 3 – Weststation, SVC 4 – Koningslaan, SVC 5 – Heyvaert-Poincaré), 2 in 2020 (SVC 6 – Rondon Simonis, SVC 7 – Rondon het Zuidstation) en 1 in 2022 (SVC 8 – Stephenson-Koningin).

17 Tijdens de voorbereiding van het ontwerp van SVC en bij de validering ervan wordt overleg gepleegd met de gemeenten en overheidsdiensten (**Leefmilieu Brussel**, **Mobiliteit Brussel**, **MIVB**, **Beliris** enz.) en met het grote publiek via een openbaar onderzoek.

Programmawijzigingen voor de SVC's 1 tot en met 5

Zodra het programma van een SVC is goedgekeurd, moeten soms bepaalde aspecten worden aangepast aan de uitvoering van de projecten. In 2023 voerde Perspective programmawijzigingen door voor de SVC's 1 tot en met 5. De werkzaamheden in verband met deze aanpassingen moeten eind 2026 rond zijn.

Burgerparticipatie in het kader van SVC 6 'Rondon Simonis'

Het Groene Schoolparcours uit het SVC 6 'Rondon Simonis' wil openbare ruimten met elkaar verbinden om de groene ruimten, levenskwaliteit, actieve mobiliteit en sociale cohesie te verbeteren. Het wordt opgesteld in samenwerking met lokale spelers en inwoners van de wijk. Perspective organiseerde in oktober 2023 een participatieve wandeling zodat bewoners hun kennis en ervaring over de buurt konden delen.

Definitieve goedkeuring SVC 7 'Rondom het Zuidstation'

Op 30 maart 2023 keurde de Brusselse Hoofdstedelijke Regering het programma van het SVC 7 definitief goed. Dit programma¹⁸ wil de levenskwaliteit in de wijk rond het Zuidstation verbeteren. Openbare ruimten worden heraangelegd, er wordt een park in de Tweestationsstraat aangelegd en nieuwe infrastructuur geïnstalleerd voor sport en gezondheid.

In juni 2023 bracht Perspective de betrokken spelers samen in een Gewestelijk Comité voor Territoriale Ontwikkeling (GCTO).

De economische analyse in het SVC 7 ontwikkelde een methodologie die beter rekening houdt met de economische aspecten in stadsvernieuwingprojecten zoals de SVC's.

'Het GCTO brengt alle spelers samen die betrokken zijn bij de territoriale ontwikkeling. Het comité, droeg het SVC 7 van Perspective officieel over aan de Directie Stadsvernieuwing (DSV) van urban.brussels die de uitvoering coördineert. Dit

gaf het startschot voor de implementatie', legt Claire Bosmans uit, projectmanager bij de afdeling Territoriale Strategie. 'In deze fase verwerft het Brussels Gewest de eigendommen en gronden die nodig zijn voor de projecten. Het wijst waar nodig projectbeheerders aan en ondersteunt hen bij de opstart van de verschillende studies. De DSV startte in de loop van 2023 aankoopprocedures op, evenals een technische, financiële en programmatische haalbaarheidsstudie voor het gebruik van de ruimtes onder

de treinsporen. Er werd ook een economische analyse van de wijk opgestart onder leiding van hub.brussels.'

Na deze studies en analyses, kunnen in maart 2028 de werken uitgevoerd worden. Die zouden in september 2030 klaar moeten zijn.

¹⁸ Het SVC7 wordt gefinancierd door het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en de programmapartners: Brussel Mobiliteit, Beliris, de Gewestelijke Overheidsdienst Brussel, Leefmilieu Brussel, de gemeenten Sint-Gillis, Anderlecht en Brussel-Stad, en lokale verenigingen.

Analyse en programma van het SVC 8 'Stephenson-Koningin'

SVC 8¹⁹ beslaat 150 hectare en ligt op de grens tussen de stad Brussel en de gemeente Schaarbeek. De zone ligt tussen het kanaal, het koninklijk domein, weg- en spoorinfrastructuur en industriegebieden. Verschillende woonwijken worden ruimtelijk doorkruist en opgesplitst. Het gebied mist ook voorzieningen en het is er niet aangenaam toeven. Er is veel verkeer, er zijn problemen op het vlak van netheid en er is een gebrek aan groene ruimten.

'De initiële analyse die in januari 2023 van start ging en in oktober werd voorgesteld aan het Gewestelijk Comité voor Territoriale Ontwikkeling (GCTO) hielp om de uitdagingen en prioriteiten te bepalen', legt Elisa Donders uit, opdrachthouder bij de afdeling Territoriale Kennis. 'De analyse vertrekt van de ervaringen op het terrein en werd aangevuld door institutionele spelers en verenigingen, maar ook via burgerparticipatie: stands in de openbare ruimte (juni), participatieve wandelingen (september) en een algemene informatiebijeenkomst (december).'

¹⁹ Perspective coördineert in nauwe samenwerking met de Directie Stadsvernieuwing (DSV) van [urban.brussels](https://www.urban.brussels) de ontwikkeling van het programma van projecten en de wijzigingen ervan. De projecten worden ondersteund door de partners van het SVC, zoals [Brussel Mobiliteit](#), de [Gewestelijke Overheidsdienst Brussel](#), [Leefmilieu Brussel](#), [Beliris](#), de gemeenten [Schaarbeek](#), [Brussel-Stad](#), evenals lokale verenigingen.

'In juli begon de programmeringsfase', vervolgt Sylvie Lemaire, projectmanager bij de afdeling Territoriale Strategie. 'In september werd een eerste longlist met projecten gepresenteerd aan het GCTO en in december werd de shortlist met ongeveer twintig projecten voorgesteld. Al deze projecten voldoen aan de behoeften die werden vastgesteld tijdens de pre-analyse en analyse. Ze werden aangevuld met elementen uit de verschillende overlegmomenten. De projecten hebben voornamelijk betrekking op de inrichting van de openbare ruimte, de aanleg van voetgangers- en fietsverbindingen, vergroening en de ontwikkeling van voorzieningen (gezondheidszorg, opleidingen enz.).'

De programmeringsfase zal in 2024 rond zijn. Daarna volgen de uitwerkingsfase (tussen 2025 en 2030) en de uitvoeringsfase (tot 2033).

Een bijzonder kenmerk van de perimeter is dat het ondernemingsgebied in een stedelijke omgeving (OGSO) de Vroegmarkt (Mabru) niet gemakkelijk toegankelijk is voor de omliggende buurten. Het SVC 8 stelt voor om dit gebied onder de loep te nemen samen met de ontwikkeling van de site van Schaarbeek-Vorming.

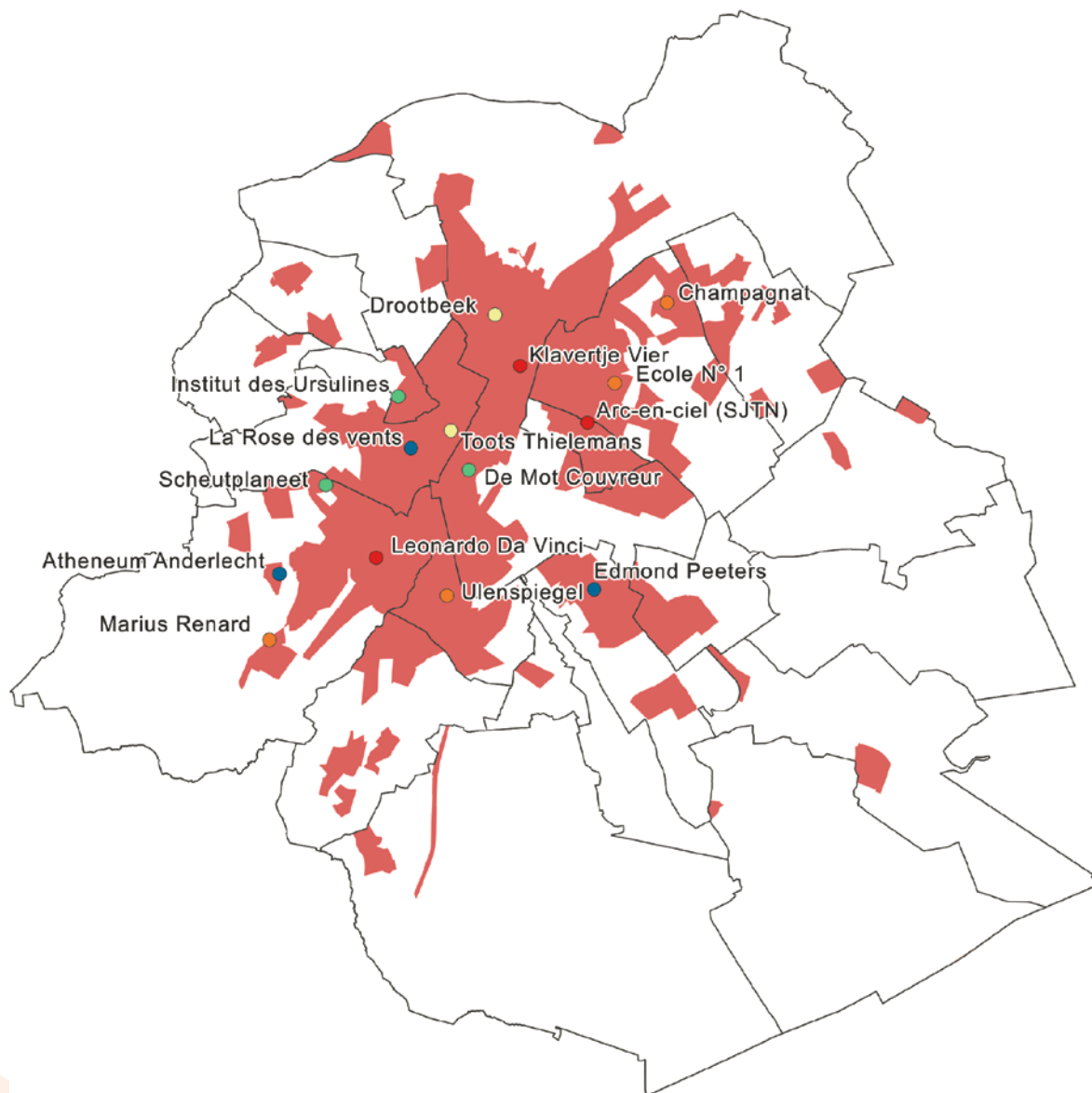
SCHOLEN

Schoolcontract

Het Schoolcontract is een gewestelijk programma voor stedelijke vernieuwing dat streeft naar een verbetering van de schoolomgeving in Brussel en dat de relaties tussen de school en de wijk wil versterken.

- Pilootfase (2017-2023)
- 1e reeks (2020-2024)
- 2e reeks (2021-2025)
- 3e reeks (2022-2026)
- 4e reeks (2023-2027)
- Zone voor Stedelijke Herwaardering

In 2023 schreven drie scholen zich in de dynamiek van de Schoolcontracten.

STEDENBOUWKUNDIGE AANBEVELINGEN VOOR DE EUROPESE WIJK

De nieuwe gedeelde visie voor de Europese wijk²⁰ wil deze wijk laten evolueren naar een grotere diversiteit aan gebruiksmogelijkheden met meer woningen, buurtdiensten en rustigere openbare ruimtes. In mei 2022 werd deze visie goedgekeurd door de Brusselse Hoofdstedelijke Regering samen met een stappenplan en een governancestructuur om de uitvoering ervan te ondersteunen.

De regering gaf Perspective vervolgens de opdracht om deze visie te vertalen in stedenbouwkundige aanbevelingen voor een goede ruimtelijke ordening ter attentie van publieke spelers, overheden en vergunningsaanvragers.

'Er werden twee afzonderlijke documenten opgesteld: een visiepaper en een lijst met stedenbouwkundige aanbevelingen', legt Pierre Lemaire uit, projectmanager bij de afdeling Territoriale Strategie. 'De visiepaper schetst een algemeen

langetermijnperspectief voor de toekomst van de wijk. De aanbevelingen zijn van toepassing op perceelniveau en sturen projecten aan waarvoor een vergunning nodig is. Zo wordt de visie geïmplementeerd.'

Door aan een gezamenlijke visie te werken konden alle betrokken spelers hun inspanningen op elkaar afstemmen. Dat leverde een echte toegevoegde waarde op voor de toekomst van de Europese wijk.

De twee documenten werden in juli 2023 door de regering gevalideerd. *'De richtlijnen voor een goede ruimtelijke ordening sturen de ontwikkeling van de Europese wijk. De nieuwe visie zal worden geïmplementeerd naarmate de vergunningen worden afgegeven en door de aanbevelingen toe te passen.'*

²⁰ Perspective ontwikkelde de nieuwe visie voor de Europese wijk in nauwe samenwerking met [urban.brussels](#). De visie is het resultaat van een participatief traject met de verschillende belanghebbenden: de [stad Brussel](#) en de gemeenten [Etterbeek](#) en [Elsene](#), de gewestelijke en Europese instellingen, en vertegenwoordigers van buurtverenigingen en de privésector.

RICHTPLANNEN VAN AANLEG (RPA)

De Richtplannen van Aanleg (RPA) schetsen een territoriale visie op de schaal van een wijk en omvatten een strategisch kader enerzijds en regelgevende voorschriften anderzijds. De RPA's worden uitgewerkt door Perspective in overleg met de betrokken overheden, publieke operatoren en burgers.

*In 2023 werden 4 RPA's
in 1ste lezing goedgekeurd
door de Brusselse Hoofdstedelijke
Regering.*

› RPA 'Ninoofsepoort'

Het RPA 'Ninoofsepoort' ligt in de gemeenten Molenbeek en Brussel en wil de openbare ruimtes herontwikkelen en een nieuw landschap creëren voor dit stadsknooppunt tussen het kanaal en de kleine ring. Het project werd op 12 januari 2023 in 1ste lezing goedgekeurd door de Brusselse regering en vervolgens van 13 februari tot 30 mei 2023 onderworpen aan een openbaar onderzoek. De Gewestelijke Ontwikkelingscommissie (GOC) heeft op 12 september 2023 haar advies uitgebracht met het oog op de goedkeuring in 2e lezing door de regering begin 2024.

› RPA 'Mediapark'

Het RPA wil de Reyers-site in de gemeente Schaarbeek ontwikkelen tot een mediapool en een woonwijk, zonder aan biodiversiteit in te boeten. Na een eerste ontwerp dat ingrijpend werd gewijzigd, werd het plan voor deze toekomstige wijk op 31 maart 2023 in 1ste lezing goedgekeurd door de Brusselse regering met het oog op een openbaar onderzoek in het voorjaar van 2024.

› RPA 'Maximiliaan-Vergote'

In de stad Brussel op de rechteroever van het kanaal en ten noorden van de Vijfhoek wil het RPA 'Maximiliaan-Vergote' de banden en de stedelijke diversiteit versterken, een groot stadspark aanleggen, woningen bouwen en diensten en projecten voor stedelijke economie ontwikkelen. Het ontwerp werd op 8 januari 2023 in 1ste lezing goedgekeurd door de Brusselse regering en vervolgens onderworpen aan een openbaar onderzoek.

› RPA 'Defensie'

Het RPA 'Defensie' wil een duurzame wijk en een landschapspark ontwikkelen op de voormalige NAVO-site in Evere. De betroffen zone ligt op de grens tussen het Brussels en het Vlaams Gewest en is het onderwerp van een innovatieve samenwerking tussen Perspective en zijn Vlaamse tegenhanger, het departement **Omgeving**, om tot een coherent ontwerp te komen. Het ontwerp werd op 14 september 2023 in 1ste lezing goedgekeurd door de Brusselse regering en vervolgens onderworpen aan een openbaar onderzoek.

04

EEN DYNAMISCHE ORGANISATIE MET EEN HART VOOR WELZIJN

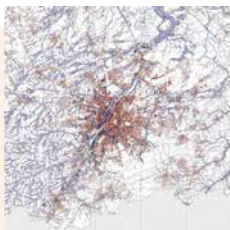
DE EVENEMENTEN VAN PERSPECTIVE ZIJN MOMENTEN VAN ONTDEKKING EN UITWISSELING

In 2023 werden er 7 LabMidi-evenementen georganiseerd, waaronder dat van 23 januari gewijd aan hemelwaterbeheer. Er werd toen een experimenteel en innovatief project voorgesteld: 'Brusseau Bis'. Het project test technische, maatschappelijke en milieu-instrumenten, gaande van het perceel tot het waterbekken en in alle stadia van de projectrealisatie, van co-analyse tot gemeenschappelijk beheer. Dit LabMidi werd in 2 fasen georganiseerd: een presentatie met een debat gevolgd door een terreinbezoek aan Laken.

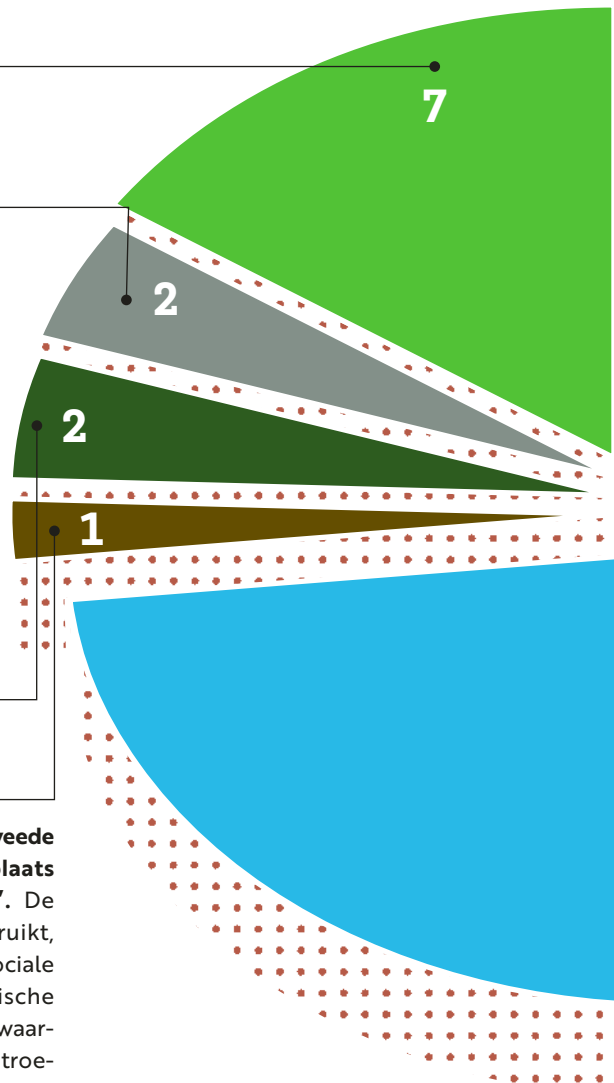
In 2023 werden ook 2 workshops gewijd aan kantoorverbouwingen, waaronder eentje op 20 september tijdens de Realty-beurs met een rondetafelgesprek over betaalbare woningen. Hiervoor is de conversie van kantoren niet de meest geschikte oplossing, ongeacht de wijk. Vijf experts deelden hun passie voor territoriale ontwikkeling met een talrijk opgekomen publiek.

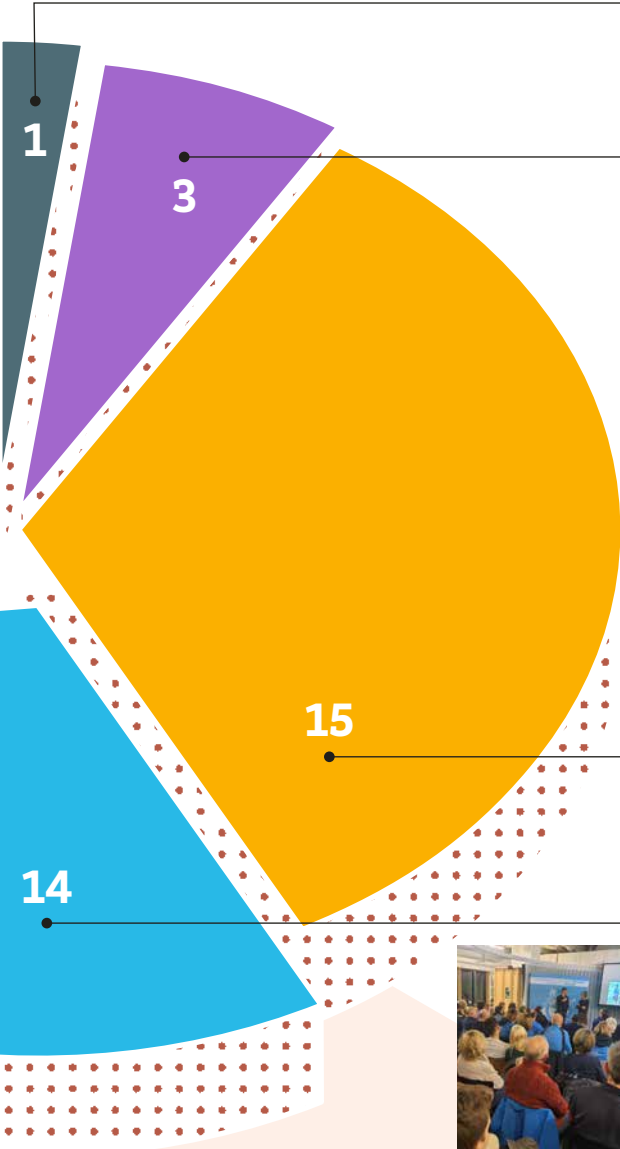

In 2023 vonden er 2 Q&A-sessies plaats, waaronder die op 20 april gewijd aan prospectief onderzoek naar de verstedelijking van het 20ste-eeuwse randgebied in en rond Brussel. Het doel van de studie was om het bouwweefsel van en rond Brussel te transformeren. Dat gebeurde in samenwerking met het Vlaams Gewest en een team van onderzoekers dat een atlas samenstelde.

Op 23 maart 2023 vond de tweede Work in Progress-sessie plaats over 'Natuur in de Stad'. De Donut-methode werd gebruikt, gezien het belang van de sociale ondergrens en de ecologische bovengrens in de debatten, waarvoor positieve en negatieve troeven werden bepaald.

In 2023 werden er 3 tentoonstellingen georganiseerd op het gelijkvloers, waaronder:

- › de tentoonstelling over onze beroepen waarover je meer kunt lezen op pagina 16 en 17,
- › een academische tentoonstelling (ULB en VUB) over de Europese wijk,
- › onze expo in het kader van de Perspective-leerstoel (met de ULB) over de (re) conversie van kantoren.

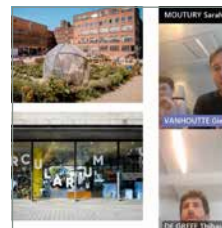
In 2023 eindigde het academiejaar voor de Perspectiveleerstoel en begon een nieuw.

Het academiejaar 2022-2023 had als thema de (re)conversie van kantoren (tentoonstelling / officiële opening, LabMidi).

Het academiejaar 2023-2024 bestudeert het thema studentenleven en de link tussen de Erasmus-campus en zijn omgeving (hoorcollege, cursus met de titularis).

In 2023 werden ook 14 externe evenementen in ons Ruimtelijk Labo georganiseerd en begeleid, waaronder de Run in Brussels Challenge 2022.

In 2023 waren er 15 Flashes waarin de collega's in 15' en in teams projecten, dossiers en publicaties konden ontdekken.

INTERNE EN EXTERNE COMMUNICATIE

Een strategisch plan voor 5 jaar

Begin 2023 legde het directiecomité de laatste hand aan het strategisch plan 2023-2027 van Perspective. Met het strategisch plan herbekeken we onze interne organisatie, zodat we onze doelstellingen en opdrachten in de toekomst beter kunnen volbrengen.

Het sleutelwoord in dit nieuwe strategische plan is transversaliteit. Eens de nieuwe activiteiten na de oprichting van Perspective in hun plooi lagen, besloot het directiecomité dat het tijd was om de verschillende opdrachten kritisch onder de loep te nemen. Heel wat werknemers gaven aan dat dit nodig was.

In het strategisch plan hebben we 5 strategische doelstellingen gedefinieerd:

1. transversale expertise uitbouwen om de gewestelijke uitdagingen in kaart te brengen,
2. Perspective meer gewicht geven als dé referentie voor evenwichtige, inclusieve en duurzame territoriale ontwikkeling in het gewest,
3. systematisch aansturen op partnerschappen die synergiën opleveren tussen de opdrachten van Perspective en die van zijn partners,

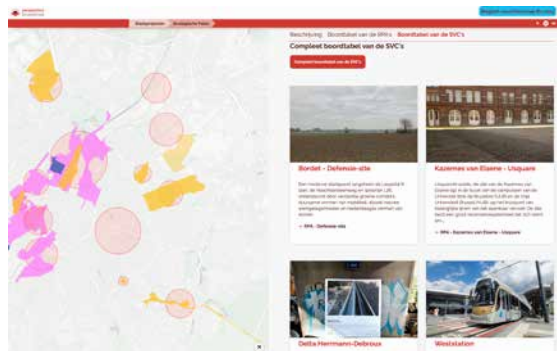
4. de operationele uitmuntendheid van Perspective verhogen in een werkomgeving waar medewerkers zich kunnen ontplooiën en zich goed voelen,
5. de expertise, verwezenlijkingen en producten van Perspective in de schijnwerpers zetten via doeltreffende, innoverende en relevante communicatie.

Deze strategische doelstellingen bepalen het ontwikkelingstraject van Perspective en de structuur van zijn werkzaamheden voor de periode van het plan. Het brengt verandering teweeg op verschillende domeinen, zowel in de uitvoering van onze activiteiten als in de organisatie.

Promotie van diversiteit binnen Perspective

Eind 2023 hebben de commissie Diversiteit en de diversiteitsmanager de uitvoering van het eerste diversiteitsplan van Perspective geëvalueerd. Dat plan met 15 acties richtte zich op de activiteiten van transversale departementen. Het had als doel om betere opvang- en werkomstandigheden te creëren en om mogelijke discriminatie op de werkplek te bestrijden. Zo werkten we onder meer aan een welkomstbrochure voor nieuwkomers, een charter voor inclusief schrijven en een beoordeling van onze fysieke en digitale toegankelijkheid. Voortbouwend op dit succes werd de Commissie uitgebreid tot 9 leden die aan het diversiteitsplan voor 2024-2025 werken.

Website perspective.brussels versie 2.0.

Om tegemoet te komen aan de behoeften van onze gebruikers en de navigatie op onze website te vereenvoudigen, werd www.perspective.brussels in 2023 verbeterd. De kaart met stadsprojecten is duidelijker geworden met een filtermogelijkheid op gemeente of soort project. De strategische gebieden worden nu samen met alle gerelateerde projecten getoond. Zo heeft Territorium Noord bijvoorbeeld een RPA en 3 SVC's, evenals een analyse en een gedeelde visie. Alle informatie is voortaan dus meteen zichtbaar op deze pagina met links naar de projectpagina's (RPA, SVC). Op de nieuwe projectpagina's wordt de contextuele informatie aangevuld met een tijdlijn die alle fasen van het project weergeeft. Deze tijdlijn geeft ook aan in welke fase het project zich bevindt (goedgekeurd in 1^e lezing, studiefase, project afgerond enz.). Een dashboard voor elk type project (SVC, RPA, Schoolcontract) geeft een overzicht van de tijdlijnen voor alle lopende of afgeronde projecten.

Irisfeest 2023

Op zondag 7 mei nam Perspective deel aan het Irisfeest in het Public Village in het Park van Brussel.

Op de stand konden burgers hun kennis testen over de activiteiten van Perspective met 4 uitdagende spelletjes. Het Irisfeest was voor ons een perfecte gelegenheid om burgers te ontmoeten en onze opdrachten onder de aandacht te brengen via ludieke activiteiten. Die waren het begin van heel wat interessante gesprekken.

WERKEN BIJ PERSPECTIVE

Permanente aandacht voor welzijn en nieuwe initiatieven op het gebied van interne communicatie

Welzijn

Welzijnsmiddagen

2 workshops **40** :

 Evenwichtig eten

 Het belang van detoxen

2 nieuwe vertrouwenspersonen

20 EHBO'ers tegen eind 2023

Ergonomie, praktische tips:

 Thuiswerk

 Correcte werkhouding

 Work-lifebalans

4 afterworks

3 themafeesten

1 teambuilding

3 vernissages

Sociale activiteiten

 Teambuilding in Namen:

Bezoek aan de stad

boottocht

wandeling in de citadel

en in het zonnetje

 Yoga:

35 lessen

45 deelnemers

Pluspunten

 Interne vertaaldienst

2 nieuwe nederlandstalige vertalers

 Fietsparking

15 nieuwe fietsbeugels

1

 onboardingsdag

10

 interne nieuwsbrieven

76

 looptrainingen

16

 starts to run

12

 loopwedstrijden

Perspective en hardlopen

In Perspective is er ook een team lopers?

Frédéric Raynaud: Zeven jaar geleden begonnen we dit prachtige avontuur dat een interne dynamiek creëerde in de organisatie en dat welzijn op het werk bevordert. PerspectiveRunning biedt looptrainingen aan voor zowel

beginners als meer ervaren lopers en neemt ook deel aan een aantal wedstrijden in Brussel. Het logo van Perspective is prominent aanwezig.

Het is meer dan een loopevenement dus?

FR: Perspective is een gevestigde waarde in de Brusselse loopwereld. Het organiseerde in januari ook de prijsuitreiking van de Challenge Run in Brussel en mocht de beker voor het 2de 'Best team 2022' in ontvangst nemen. Maar het is ook een evenement voor iedereen die ons geholpen heeft om onze **be running**-strategie in praktijk te brengen.

Is er een link met stadsplanning?

FR: Onze bedrijfsdynamiek ligt aan de basis van de **be running-strategie** die door de regering in juni 2023 werd goedgekeurd. Samen met een reeks gewestelijke, gemeentelijke en particuliere spelers werden er looproutes in de stad vastgelegd. Die verschenen in een praktische gids voor aangepaste ruimtelijke ordening in samenwerking met Citytools. De routes werden ook ingevoerd in BruGIS en MobiGIS om ontwikkelaars te helpen ze te programmeren of aan te passen aan het principe van 'de verschillende voetgangerssnelheden'. Dat werd onder andere overgenomen door de organisatoren van de 20 km door Brussel.

be running is een 'bewandelbare' as van de stad die opgenomen werd in het Gewestelijk Mobiliteitsplan. Ze geeft lopers in Brussel de mogelijkheid om van groene ruimte naar groene ruimte te lopen zodat ze Brussel kunnen ontdekken van oost naar west en van noord naar zuid.

WARDS A
SUSTAINABLE URBAN
REGENERATION
PROJECT

STUDENTS' WORK FROM THE
SUSTAINABLE URBAN DESIGN STUDIO
MSC IN ARCHITECTURAL ENGINEERING
BRUFACE (ULB-VUB) PROGRAM, 2022

DE POUR L'ENSEIGNEMENT
FONDAMENTAL

ÉCONOMIE

perspective brussels

perspective brussels

perspective brussels

perspective brussels

perspective brussels

perspective brussels

perspective brussels

DE WERKRIJKE
DE WERKRIJKE
DE WERKRIJKE

perspective
brussels

05

PUBLICATIES 2023

Perspective geeft een aantal publicaties uit om zijn kennis over sociaaleconomische en territoriale kwesties te verspreiden en om mensen hiervan bewust te maken, waaronder analyses, studies, barometers, ABOUT.brussels en de Focus van het BISA.

STADSPROJECTEN

Ontwerp van RPA Maximilien-Vergote

Strategisch en verordenend luik
https://perspective.brussels/sites/default/files/documents/rpa_max_strategisch_verordenend_luik_na_erratum.pdf

Informatief luik
https://perspective.brussels/sites/default/files/documents/rpa_max_informatief_luik.pdf

Niet-technische samenvatting van het Milieueffectenrapport
https://perspective.brussels/sites/default/files/documents/rpa_max_nts.pdf

Milieueffectenrapport
Deel 1 en 2: https://perspective.brussels/sites/default/files/documents/rpa_max_mer_deellen2.pdf
Deel 3: https://perspective.brussels/sites/default/files/documents/rpa_max_mer_deel3.pdf
Deel 4: https://perspective.brussels/sites/default/files/documents/rpa_max_mer_deel4.pdf
Deel 5: https://perspective.brussels/sites/default/files/documents/rpa_max_mer_deel5.pdf
Deel 6: https://perspective.brussels/sites/default/files/documents/rpa_max_mer_deel6.pdf
Bijlagen: https://perspective.brussels/sites/default/files/documents/rpa_max_mer_bijlage.pdf

Ontwerp van RPA Mediapark

Strategisch en verordenend luik
https://perspective.brussels/sites/default/files/documents/padmedia2_sl_vl_nl.pdf

Informatief luik
https://perspective.brussels/sites/default/files/documents/padmedia1_il_nl.pdf

Niet-technische samenvatting van het Milieueffectenrapport
https://perspective.brussels/sites/default/files/documents/rntmedia_nl.pdf

Milieueffectenrapport (Addendum)
https://perspective.brussels/sites/default/files/documents/riemedia_nl.pdf

Ontwerp van RPA Ninoofsepoort

Strategisch en verordenend luik
https://perspective.brussels/sites/default/files/documents/20230203_pad_porte_de_ninove_nl_voletstratetregl.pdf

Informatief luik
https://perspective.brussels/sites/default/files/documents/20230203_pad_porte_de_ninove_nl_voletinformatif.pdf

Milieueffectenrapport
https://perspective.brussels/sites/default/files/documents/rie_totale_nl.pdf

MER – Niet-technische samenvatting
https://perspective.brussels/sites/default/files/documents/pdn_-_hoofd_stuk_v_-_nts.pdf

Ontwerp van RPA Defensie

Strategisch en verordenend luik
https://perspective.brussels/sites/default/files/documents/pad_defense-volet_sr-nl-web.pdf

Informatief luik
https://perspective.brussels/sites/default/files/documents/pad_defense-volet_informatif-nl-web-lr.pdf

Niet-technische samenvatting van het Milieueffectenrapport
https://perspective.brussels/sites/default/files/documents/rnt_nl.pdf

Milieueffectenrapport
Deel 1: https://perspective.brussels/sites/default/files/documents/rie_partie_1_nl.pdf
Deel 2: https://perspective.brussels/sites/default/files/documents/rie_partie_2_nl.pdf
Bijlagen: https://perspective.brussels/sites/default/files/documents/rie_annexes_nl.pdf

Europese wijk: gedeelde visie

Lijst met aanbevelingen
https://perspective.brussels/sites/default/files/documents/ew_lijst_aanbevelingen.pdf

Visieboek
https://perspective.brussels/sites/default/files/documents/ew_visieboek.pdf

STADSPROJECTEN

Schaarbeek-Vorming

Economische en logistieke uitdagingen

https://perspective.brussels/sites/default/files/documents/sf_rapport_nl.pdf

Zuidwijk: naar de woonvriendelijke stationsbuurt

Principes voor de aanleg van een woonvriendelijke stationsbuurt

https://perspective.brussels/sites/default/files/documents/principes_aanleg_zuidwijk.pdf

SCHOOLCONTRACTEN

Schoolcontract Atheneum Anderlecht

Diagnose

https://perspective.brussels/sites/default/files/documents/cec-fl-diagnose-and-20230711-pages_compressed_1.pdf

Programma

https://perspective.brussels/sites/default/files/documents/ce_atheneum_programme.pdf

Schoolcontract Edmond Peeters

Diagnose

https://perspective.brussels/sites/default/files/documents/cec-vl-diagnostic-ixl-20230711-pages_compressed.pdf

Programma

https://perspective.brussels/sites/default/files/documents/ce_edmondpeeters_programme.pdf

Schoolcontract La Rose des Vents

Diagnose

https://perspective.brussels/sites/default/files/documents/cec-vl-diagnostic-mol-20230818-pages_compressed.pdf

Programma

https://perspective.brussels/sites/default/files/documents/ce_larosedesvents_programme.pdf

DIVERSE

Strategisch Plan 2023-2027

https://perspective.brussels/sites/default/files/documents/planstrat_nl_web_1.pdf

BISA

Focus van het BISA

n°56: Is Brussel een groene stad?

https://bisa.brussels/sites/default/files/publication/documents/Focus-56v5_NL.pdf

n°57: De dynamiek van de Brusselse loontrekkende tewerkstelling

https://bisa.brussels/sites/default/files/publication/documents/Focus-57_NLv4.pdf

n°58: Demografische barometer 2022 van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

https://bisa.brussels/sites/default/files/publication/documents/Focus-58_NLv3.pdf

n°59: Inkomens en inter-gewelstelijke migraties in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

https://bisa.brussels/sites/default/files/publication/documents/Focus-59w_NL.pdf

n°60: Digitalisering van de economie en de maatschappij: waar staan we in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest?

https://bisa.brussels/sites/default/files/publication/documents/Focus-60_NL.pdf

n°61: Demografische barometer 2023 van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

https://bisa.brussels/sites/default/files/publication/documents/Focus-61_NLv2.pdf

Cahiers van het BISA

n°9: Welke invloed heeft de stedelijke omgeving op het autobezit in het Brussels Gewest?

https://bisa.brussels/sites/default/files/publication/documents/Cahier%20motorisation_NL_Final.pdf

n°10: Hoe met succes een spending review uitvoeren?

https://bisa.brussels/sites/default/files/publication/documents/Cahier_spending_NL_Final_0.pdf

n°11: De macrozones

https://bisa.brussels/sites/default/files/publication/documents/CahierMacrozones_NLv2.pdf

Conjunctuurbarometer

n°38: Lente 2023

<https://bisa.brussels/sites/default/files/publication/documents/BISA%20-%20Barometer%2038%20-%20NL.pdf>

n°39: Herfst 2023

https://bisa.brussels/sites/default/files/publication/documents/BISA-BA-RO_39NL.pdf

Conjunctuuroverzicht

Januari n°47

https://bisa.brussels/sites/default/files/publication/documents/47_de_conjunctuuroverzicht-Januari_2023.pdf

April n°48

https://bisa.brussels/sites/default/files/publication/documents/48_de_conjunctuuroverzicht-April_2023.pdf

Juli n°49

https://bisa.brussels/sites/default/files/publication/documents/49_de_conjunctuuroverzicht-Juli_2023.pdf

Oktober n°50

https://bisa.brussels/sites/default/files/publication/documents/50_de_conjunctuuroverzicht-Oktober_2023.pdf

Mini-Bru 2023

https://bisa.brussels/sites/default/files/publication/documents/Perspective_Brussels-Mini-Bru2023NL.pdf

BISA

Institutionele publicaties

Brussels statistisch meerjarigenprogramma 2023-2026
https://bisa.brussels/sites/default/files/publication/documents/IBSA_Programme_Pluriannuel_23-26_NLv5.pdf

Jaarlijks statistisch programma van het BHG en van de GGC
https://bisa.brussels/sites/default/files/publication/documents/Programma-2023_BISA_NL.pdf

Statistische kalender 2022
https://bisa.brussels/sites/default/files/publication/documents/Statistische-kalender-2022_web.pdf

IIS - Nieuwsbrief nr. 4 Maart 2023
https://bisa.brussels/sites/default/files/publication/documents/IIS_Newsletter_4_NL_20230330_0.pdf

Jaarverslag van het BISA
https://bisa.brussels/sites/default/files/publication/documents/BISA_Jaarverslag_2022_NL_Finaal.pdf

IIS - Nieuwsbrief nr. 5 Oktober 2023
https://bisa.brussels/sites/default/files/publication/documents/IIS_Newsletter_5_NL_202310.pdf

Geïntegreerd statistisch programma IIS 2024
https://bisa.brussels/sites/default/files/publication/documents/IIS_Integrated-Program_2024_NL.pdf

Jaarlijks statistisch programma van het BHG en van de GGC 2024
https://bisa.brussels/sites/default/files/publication/documents/Programma-2024_layBISA_v3.pdf

Evaluaties van het BISA

n°4: Evaluatie van de impact van de sensibilisering en van de sancties inzake netheid in de openbare ruimte
https://bisa.brussels/sites/default/files/publication/documents/IBSA_Eval4_NL_v03.pdf

Andere

Sociaal-economisch overzicht 2023 – Economische, sociale en milieucontext van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest
https://bisa.brussels/sites/default/files/publication/documents/Pano_SE23_NL_WEBv2.pdf

Perspectives économiques régionales 2023-2028
https://bisa.brussels/sites/default/files/publication/documents/FOR_Herm-Reg_2023_12875_N.pdf

Publicaties in samenwerking

Regionale rekeningen – Regionale verdeling van de Belgische in- en uitvoer van goederen en diensten 2018-2021
<https://bisa.brussels/sites/default/files/publication/documents/nng1821.pdf>

Naamsestraat 59 / B-1000 Brussel / www.perspective.brussels